
April 2021

Støtte efter servicelovens § 54 til forældre, hvis barn er blevet anbragt

ANKESTYRELSEN

Telefon: 33 41 12 00 mandag til fredag klokken 9-15

Postadresse: Ankestyrelsen, 7998 statsservice

Mailadresse: ast@ast.dk

Hjemmeside: www.ast.dk

ISBN nr.: 978-87-7811-394-8

Indholdsfortegnelse

KAPITEL 1 SAMMENFATNING	4
Undersøgelsens formål	4
Hovedkonklusioner	5
Støtte til forældre efter § 54, stk. 1	5
Støtte til forældre efter § 54, stk. 2	6
Forældrehandleplan	7
KAPITEL 2 DET JURIDISKE GRUNDLAG FOR STØTTE EFTER SERVICELOVENS § 54	9
KAPITEL 3 STØTTEPERSON TIL FORÆLDRE EFTER § 54, STK. 1	12
Brug af støtteperson i anbringelsessager	13
Kommuners og forældres Erfaringer med brug af støtteperson	18
KAPITEL 4 STØTTE TIL FORÆLDRE EFTER § 54, STK. 2	24
Brug af støtte til forældre efter § 54, stk. 2, i anbringelsessager	25
Bevilling af støtte	29
Kommuner og forældres erfaringer med forældre støtte ud over støtteperson	35
KAPITEL 5 FORÆLDREHANDLEPLAN	39
Udarbejdelse af forældrehandleplan	40
Erfaringer med forældrehandleplanen	42
Kommunernes opfølgning på forældre støtte	45
KAPITEL 6 METODE	47
Ankestyrelsens screening og uddybende sagsgennemgang af anbringelsessager	47
Interview med kommunale sagsbehandlere	48
Interview med forældre til anbragte børn og unge	49
Behandling af interviews	50
Spørgeskemaundersøgelse	50

Sammenfatning

Social- og Indenrigsministeriet har bedt Ankestyrelsen om at undersøge kommunernes praksis for at iværksætte støtte til forældre, hvis barn er blevet anbragt.

UNDERSØGELSENS FORMÅL

Formålet med undersøgelsen er at belyse kommunernes praksis for at iværksætte støtte til forældre, hvis barn er blevet anbragt, herunder indholdet af den støtte, som forældre modtager efter servicelovens § 54. I undersøgelsen svarer vi på følgende undersøgelsesspørgsmål:

- Bliver der i anbringelsessager bevilget støtteperson til forældre jf. § 54, stk. 1, og hvis ikke, hvorfor ikke?
- Bliver der i anbringelsessager bevilget støtte til forældre jf. § 54, stk. 2, og i givet fald hvilken type af støtte?
- Hvilke hensyn vægter kommunen i deres vurdering af behovet for støtte efter § 54, stk. 2?
- Hvad er afgørende for, om der bevilges støtte og – i givet fald – hvilken type af støtte efter § 54, stk. 2, der tilbydes forældrene?
- Bliver der udarbejdet en forældrehandleplan?
- Hvordan og i hvilket omfang bliver der fulgt op på støtten til forældrene?
- Hvad er erfaringerne med brug af støtteperson og iværksættelse af anden støtte til forældrene under en anbringelse?

Undersøgelsens datagrundlag

- Screening af 52 anbringelsessager og uddybende sagsgennemgang af 20 af disse, hvor der er bevilget støtte efter § 54
- Interview med sagsbehandlere i fire kommuner
- Interview med otte forældre til anbragte børn og unge, der har erfaring med støtte efter § 54 i serviceloven
- Spørgeskema til alle landets kommuner (Svarprocent på 79)

Se kapitel 6 for en uddybning af de anvendte metoder

**STØTTEPERSON I
OMKRING 26 PRO-
CENT AF ANBRIN-
GELSE SAGER I
2019**

HOVEDKONKLUSIONER

Når et barn eller en ung anbringes, er der mulighed for, at forældremyndighedsindehaverne (herefter "forældre") kan bevilges støtte efter § 54 i serviceloven. Kommunerne skal tilbyde forældrene til et anbragt barn eller ung en støtteperson efter § 54, stk. 1, og de skal træffe afgørelse, om der er behov for yderligere støtte efter § 54, stk. 2.

STØTTE TIL FORÆLDRE EFTER § 54, STK. 1

Der bliver ikke altid bevilget støtteperson i anbringelses-sager

Undersøgelsen viser, at der ikke altid bliver bevilget støtteperson i anbringelsessager på trods af, at kommunerne giver udtryk for at have fokus på at tilbyde støtteperson til forældre i alle sager om anbringelse af børn og unge¹. I spørgeskemaundersøgelsen har 75 kommuner angivet², i hvor mange sager, der var bevilget støtteperson pr. 31. december 2019. I alt er der rapporteret 2.888 sager, hvor der er bevilget støtteperson. Med 11.237 anbragte børn pr. 31. december 2019 i disse 75 kommuner, svarer det til, at der er støtteperson i omkring 26 procent af sagerne. Antallet er dog præget af en vis usikkerhed og flere forbehold, som uddybes i kapitel 3.

Flere årsager til at forældre ikke bliver bevilget støttepersoner

Undersøgelsen viser, at der er flere årsager til, at der ikke bevilges støtteperson. Ifølge kommuner og forældre kan årsagerne være:

- at forældrene oplever, at de ikke får tilbudt en støtteperson
- manglende tydelighed i kommunernes præsentation af formål med støtteperson
- manglende forældreaccept af støtteperson på grund af uro og usikkerhed i tiden omkring anbringelsen
- at forældrene oplever, at støttepersonen ikke kan bidrage til hjemgivelse af barnet
- at støttepersonens rolle bliver varetaget i andet regi.

Kommuner og forældre har gode erfaringer med brug af støtteperson

Undersøgelsen viser, at både kommunerne og forældrene har gode erfaringer med brugen af støtteperson til forældre under

¹ I denne undersøgelse er definitionen af en bevilling, at støtte efter § 54 er tilbudt af kommunen og accepteret af forældrene

² Se forbehold senere i rapporten

et barn eller ungs anbringelse. Nogle af de mest fremtrædende erfaringer er:

- **Forældre oplever, at støttepersonen altid er tilgængelig**
Forældrene beskriver i interviewene, hvordan de oplever en stor tilgængelighed af støttepersonerne, når der er behov for det. Flere forældre oplever desuden, at de benytter støttepersonen i et omfang, der overstiger det antal timer, som der er bevilget.
- **Kompetent støtteperson kan være til stor gavn**
Kommunerne giver udtryk for, at en god støtteperson kan være til stor gavn for samarbejdet i en sag, hvor et barn eller en ung er anbragt. Dette ses særligt i sager med ressource-svage forældre, der har behov for en høj grad af støtte for at kunne have et effektivt samarbejde med kommunen.
- **Støttepersonen varetager en bred vifte af roller**
Af undersøgelsen fremgår det, at støttepersonen forventes at varetage et bredt spektrum af roller og opgaver. Støtteperso-nens rolle strækker sig fra simpel praktisk støtte i hjemmet, over processuel støtte i samarbejdet med kommunen, til mere kompleks støtte i form af samtaler om det at have et barn anbragt.

STØTTE TIL FORÆLDRE EFTER § 54, STK. 2

Når et barn eller en ung anbringes uden for hjemmet, skal kommunen vurdere, om forældrene har behov for støtte efter § 54, stk. 2.

Der bliver bevilget flere forskellige former for støtte til forældre

Støtte efter § 54, stk. 2, bygger ifølge kommunerne på en konkret vurdering af forældres behov for støtte. Derfor er det ikke alle forældre til et anbragt barn/ung, der bevilges støtte. I de sager, hvor der bevilges støtte, benyttes der (i prioriteret rækkefølge):

- Familiebehandling efter § 52, stk. 3, nr. 3
- Økonomisk støtte efter § 52 a
- Støtte i hjemmet efter § 52, stk. 3, nr. 2
- Anden hjælp efter § 52 stk. 3, nr. 9
- Kontaktperson efter § 52 stk. 3, nr. 6
- Misbrugsbehandling efter §§ 101 eller 101a
- Arbejdsmarkedsindsats
- Misbrugsbehandling efter sundhedsloven

Herudover viser undersøgelsen, at støttet samvær efter § 71 i flere tilfælde benyttes som forældre støtte under et barn eller en ungs anbringelse.

**FAMILIEBEHANDLING
ER DEN MEST
BENYTTET
FORÆLDRESTØTTE**

BEHOVET FOR FORÆLDRESTØTTE BYGGER PÅ EN KONKRET VURDERING

Flere forældre har en oplevelse af, at kommunen ikke har tilbudt dem støtte under deres barns anbringelse, men at de selv har skullet tage initiativ til at bede om støtte. Derudover udtrykker flere forældre, at de har haft behov for mere støtte, end kommunen kunne tilbyde.

Der bliver ofte bevilget forældre støtte, hvis støtten har en afsmittende effekt på barnet

Undersøgelsen viser, at støtten, i den største andel af de gennemgåede sager, bevilges for at afhjælpe en utilstrækkelig omsorg for barnet. Hvis forældre skal bevilges støtte efter § 54, stk. 2, skal støtten derfor både være til gavn for forældre og barn.

Ifølge de kommuner, vi har interviewet, bygger vurderingen af behov for støtte altid på en konkret vurdering, hvor der vægtes forskellige hensyn. De mest fremtrædende hensyn er:

- at støtten taler ind i barnets behov
- om der er et udviklingspotentiale af forældre evnen
- om forældrene har et misbrug eller psykiske problemer
- hvordan forældrene reagerer på barnets anbringelse
- hvilken støtte forældrene har modtaget inden anbringelsen.

Kommuner og forældres erfaringer med forældre støtte ud over støtteperson

Overordnet set har både forældre og kommuner gode erfaringer med støtte efter § 54, stk. 2. Særligt familiebehandling bliver fremhævet som noget, der er til stor gavn for forældre med et anbragt barn/ung.

Flere sagsbehandlere fortæller, at de ofte henviser forældre til andre sektorer eller forvaltninger, og at de oplever, at et godt samarbejde med andre sektorer og forvaltninger er en væsentlig forudsætning for at kunne iværksætte en effektiv støtte til forældre efter § 54, stk. 2.

FORÆLDREHANDLEPLAN

Der bliver ikke altid udarbejdet en forældrehandleplan

Hvis kommunen bevilger støtte til forældre til et anbragt barn/ung, skal der fastsættes en særskilt plan for støtten. Forældrehandleplanen skal være et redskab til kommunerne og forældrene, til at holde styr på de mål, der er sat for forældrene, og for forældrenes udvikling med henblik på hjemgivelse af barnet. Undersøgelsen viser, at der ikke altid udarbejdes en forældrehandleplan i anbringelsessager. Årsagerne til, at der ikke udarbejdes en forældrehandleplan, kan ifølge de interviewede kommuner og forældre være:

KONKRETE MÅL ER EN FORDEL FOR SAMARBEJDET

- at det for kommunerne er svært at opsætte en konkret handleplan, hvis forældrene udelukkende bevilges støt-teperson
- at forældrene ikke vurderes at have et udviklingspoten-tiale
- at alt forældrenes fokus er på barnet, og at de derfor ikke har overskud til at få lavet en forældrehandleplan, når kommunen tilbyder det
- at målene for forældre støtten bliver indskrevet i barnets handleplan.

Forældrehandleplanen kan være et godt styringsredskab

Både kommuner og forældre giver udtryk for, at forældrehandleplaner kan være et godt styringsredskab til at følge forældres udvikling. Særligt hvis målene i forældrehandleplanen er konkrete, giver det forældrene en god mulighed for at arbejde ud fra forældrehandleplanen. I forbindelse med udarbejdelse af målene har kommunerne forskellige erfaringer med at inddrage forældrene. Hvor nogle kommuner beskriver, at det kan være vanskeligt, da forældrene kan have nogle urealistiske mål, beskriver andre kommuner positive oplevelser med at inddrage forældrene, da det skaber ejerskab over målene og handleplanen.

Der bliver ikke altid foretaget en formel opfølgning på forældre støtten

Undersøgelsen viser, at det ikke er i alle sager, at der bliver foretaget en formel opfølgning på forældre støtten. I de fleste tilfælde er kommunen dog i regelmæssig kontakt med forældrene og får derigennem information om forældrenes situation og udvikling. Alle interviewkommunerne fortæller, at de følger op på forældrehandleplanen. Nogle kommuner hvert halve år og andre kommuner én gang om året. Forældrene oplever ikke altid opfølgningen som tilstrækkelig, da de ikke føler, der bliver gået i dybden med, hvordan det går med målene i handleplanen.

Det juridiske grundlag for støtte efter servicelovens § 54

Det fremgår af § 54 i lov om social service (herefter "serviceloven"), hvilken form for støtte kommunen skal tilbyde forældre, der har et barn anbragt. Det gælder både, når barnet eller den unge er anbragt efter serviceloven, og hvis den unge er anbragt efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. § 54 gælder desuden uanset om barnet eller den unge er anbragt med samtykke (frivillig anbringelse efter § 52) eller anbragt uden samtykke (tvangsmæssig anbringelse efter § 58).

Formålet med støtten efter § 54, er både at støtte forældrene under barnets eller den unges anbringelse og så vidt muligt at medvirke til at løse de problemer, som har været årsag til anbringelsen. Dette sker med henblik på at støtte forældrene i at varetage omsorgen for barnet eller den unge ved en eventuel hjemgivelse eller i samværet med barnet eller den unge under anbringelsen.

Støtten til forældrene efter § 54 er opdelt i to hovedbestande; støtteperson efter stk. 1 og anden relevant støtte efter stk. 2.

§

SERVICELOVENS § 54, STK. 1

"Kommunalbestyrelsen skal tilbyde forældremyndighedens indehaver en støtteperson i forbindelse med barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet, jf. § 52, stk. 3, nr. 7, eller § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet."

I vejledningen til servicelovens § 54, stk. 1, fremgår det, at formålet med en støtteperson er at medvirke til, at forældrene støttes til at acceptere anbringelsen, at forældreskabet under anbringelsen forbedres, og at kontakten mellem barnet og forældrene styrkes.

Det er vigtigt, at der er tale om et tilbud til forældremyndighedsindehaver, og at det er forældremyndighedsindehaver, der selv vælger den konkrete støtteperson for eksempel på baggrund af kommunernes liste. Hvis forældremyndighedsindehaver har et ønske om en kontaktperson, der ikke findes på kommunens liste, skal kommunen foretage en konkret vurdering af, om den ønskede person egner sig til støtteperson, og hvis det ikke er tilfældet, skal der gives afslag med klagevejledning. Kommunen fastsætter tidsforbruget for støttepersonen og kan i den forbindelse tage stilling til forældrenes behov, udbytte af støtte og hvornår i anbringelsesforløbet støtten ydes. Forældremyndighedshaver kan også klage over støttens omfang.

At have en støtteperson betyder ikke, at forældrene ikke også har ret til bisiddere. Kommunen kan desuden ikke afvise at ansætte en person som støtteperson alene med henvisning til dennes bisiddefunktion eller foreningstilknytning.

SERVICELOVENS § 54, STK. 2

"Under barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet efter § 52, stk. 3, nr. 7, eller § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om støtte til forældrene efter stk. 1, efter § 52, stk. 3, eller efter anden lovgivning. Støtten skal så vidt muligt medvirke til at løse de problemer, som har været årsag til anbringelsen med henblik på at støtte forældrene i at varetage omsorgen for barnet eller den unge ved en eventuel hjemgivelse eller i samvær med barnet eller den unge under anbringelsen. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte en særskilt plan for støtten til forældrene."

Jf. § 54, stk. 2, skal kommunen, udover at tilbyde støtteperson jf. stk. 1, også træffe afgørelse om støtte til forældre efter § 52, stk. 3, eller efter anden lovgivning. § 52, stk. 3, indeholder alle de foranstaltningstyper, som kommunen kan benytte sig af. Det drejer sig for eksempel om familiebehandling, forældrekurser eller praktisk-pædagogisk støtte.

Når der træffes afgørelse om støtte efter § 54, stk. 2, skal kommunen desuden udarbejde en særskilt plan for støtten til forældrene kaldet en forældrehandleplan. I lovens vejledning er det præciseret, at forældrene ofte spiller en væsentlig rolle for barnet/den unge – uafhængigt af, om de kan varetage barnets/den unges omsorg eller ej. Hvis der ikke er udsigt til, at barnet kan hjemgives til forældrene, så kan støtten derfor også iværksættes alene med henblik på at støtte forældrene i at have godt samvær med deres børn eller være med til at bidrage til en positiv udvikling for barnet/den unge.

Støtteperson til forældre efter § 54, stk. 1

KAPITLET'S OVERORDNEDE POINTER

- I interviewene giver kommunerne udtryk for at have fokus på at tilbyde støtteperson til forældre i alle sager om anbringelse af børn og unge, men det ses af interview og sagscreening, at det ikke altid sker. I screeningen af 52 sager om anbringelse af børn og unge er der dokumenteret tilbud om støtteperson i 36. I 20 af disse ses det, at forældrene har accepteret tilbuddet.
- I spørgeskemaundersøgelsen, til alle landets kommuner, har 75 kommuner angivet, i hvilket omfang de har bevilget støtteperson. I alt er der rapporteret 2.888 sager, hvor der er bevilget støttepersoner pr. 31. december 2019. Med 11.237 anbragte børn pr. 31. december 2019 i disse 75 kommuner, svarer det til, at der er støtteperson i omkring 26 procent af sagerne.
- I interviewene giver flere forældre udtryk for, at de enten ikke er blevet tilbudt støtteperson, eller først sent efter anbringelsen fik det bevilget. De oplever, at det har været en kamp at få støttepersonen bevilget.
- Hvis sagsbehandlerne ikke er tydelige og eksplicite i deres præsentation af formålet med støttepersonen overfor forældrene, så oplever såvel sagsbehandlere som forældre, at der er mindre tilbøjelighed for forældrene til at tage imod tilbuddet.
- Uro og usikkerhed i tiden omkring anbringelsen kan være medvirkende til, at forældre ikke ønsker at tage imod tilbuddet om støtteperson. Flere interviewede kommuner oplever, at forældre accepterer tilbuddet om støtteperson, når der kommer mere ro på sagen.
- Forældrenes vurdering af, om støttepersonen kan bidrage til hjemgivelse af barnet/den unge, kan have betydning for, hvorvidt forældrene accepterer tilbuddet om støtteperson. Hvis ikke forældrene kan se, at støttepersonen direkte understøtter deres mål om at få barnet/den unge hjem, så er de heller ikke særligt motiverede for at få en støtteperson.

- Flere kommuner oplever, at støttepersonens rolle overfor forældre kan blive varetaget af personer, der ikke indgår i § 54-regi, hvilket kan betyde, at der ikke opleves behov for en støtteperson fra hverken forældres eller kommunens side. Det kan eksempelvis være pædagoger på barnets anbringelsessted, som forældrene får en god relation til.
- Forældrene i undersøgelsen beskriver, hvordan de oplever en stor tilgængelighed af støttepersonerne, som de oplever står til rådighed, når der er behov for det.
- Kommunerne giver udtryk for, at en god støtteperson kan være til stor gavn for samarbejdet i en sag, hvor et barn eller en ung er anbragt. Dette ses særligt i sager med ressourcetsvage forældre, der har behov for en høj grad af støtte for at kunne have et effektivt samarbejde med kommunen.
- Både kommuner og forældre beskriver et bredt spektrum af roller og opgaver, som støttepersonen forventes at varetage. Støttepersonens rolle strækker sig fra simpel praktisk støtte i hjemmet, over processuel støtte i samarbejdet med kommunen, til mere kompleks støtte i form af samtaler, om det at have et barn anbragt.

BRUG AF STØTTEPERSON I ANBRINGELSESSAGER

I dette afsnit belyser vi, i hvilket omfang forældre til anbragte børn og unge tilbydes og bevilges en støtteperson efter § 54, stk. 1. Derudover belyser vi mulige årsager til, at forældre til et anbragt barn eller ung ikke bevilges en støtteperson.

Der bliver ikke altid bevilget støtteperson i anbringelsessager

75 ud af de 78 kommuner, der har besvaret spørgeskemaet, har angivet i hvor mange sager³ forældremyndighedsindehavere til et anbragt barn eller ung havde en støtteperson pr. 31. december 2019.

³ Spørgsmålet til kommunerne lød: I hvor mange sager havde forældremyndighedsindehavere til anbragte børn og unge en støtteperson efter SEL § 54, stk. 1 pr. 31. december 2019 i jeres kommune?

**I 2.888 SAGER
VAR DER
BEVILGET
STØTTEPERSON
PR. 31 DECEMBER
2019**

Ifølge kommunernes egen spørgeskemabesvarelse havde forældremyndighedsindehavere i 2.888 sager en støtteperson bevilget efter § 54, stk. 1, pr. 31. december 2019. Der er en vis usikkerhed forbundet med dette tal, da flere kommuner har taget visse forbehold i deres besvarelse. Kommunerne bliver i spørgeskemaet instrueret i at opgøre antal støttepersoner pr. anbragt barn, men nogle få kommuner har i stedet opgjort efter hvor mange forældre, der havde en støtteperson pr. 31. december 2019. Et andet forbehold er, at der kan være støttepersoner, der ikke er medregnet, da nogle kommuner har inkluderet de sager, hvor forældre og barn bor i hver sin kommune, mens andre ikke har. Et tredje forbehold er, at nogle kommuner ikke har været i stand til at opgøre et tal for antal støttepersoner pr. 31. december 2019, og i stedet har angivet antallet af bevilligede støttepersoner i hele 2019.

De 75 kommuner havde ifølge Danmarks Statistik tilsammen 11.237 anbragte børn i 2019. Med forbehold for ovenstående, så svarer det til, at der i 26 procent af anbringelsessagerne var bevilget en støtteperson til forældremyndighedsindehaverne pr. 31. december 2019.

Vi har screenet 52 anbringelsessager for at belyse kommunernes praksis omkring støtte efter § 54. Sagsscreeningen viser, at forældre er blevet tilbudt en støtteperson i 36 ud af de 52 gennemgåede sager. I 20 ud af disse 36 sager ses det, at forældre har taget imod tilbuddet og er blevet bevilget en støtteperson. Se tabel 3.1.

TABEL 3.1 OVERSIGT OVER ANTAL SAGER HVOR FORÆLDREMYNDIGHEDINDEHAVEREN ER HENHOLDSVIS TILBUDT OG BEVILGET EN STØTTEPERSON

Antal anbringelsessager gennemgået	Antal sager hvor forældre er tilbudt en støtteperson	Antal sager hvor forældre har taget imod tilbuddet
52	36	20

Kilde: Ankestyrelsens screening af 52 anbringelsessager, 2020

Flere årsager til at forældre ikke bliver bevilget støttepersoner

Som det ses af sagsscreeningen, er det ikke alle forældre til anbragte børn, der får bevilget en støtteperson efter § 54, stk. 1. Ifølge de kommuner, som vi har interviewet til denne undersøgelse, bliver forældrene altid tilbudt en støtteperson i forbindelse med en anbringelse af et barn eller ung. Der kan være tilfælde, hvor det ikke er sket, men kommunerne giver som hovedregel udtryk for altid at tilbyde det. Kommunerne oplever dog, at der kan være stor forskel på, om forældrene tager imod denne støtte, hvilket også understøttes af resultaterne af sagsscreeningen, hvor forældrene kun tog imod tilbuddet i 20 af de

**FLERE KOMMUNER
OPLEVER, AT
FORÆLDRE IKKE
ALTID ØNSKER EN
STØTTEPERSON**

36 sager, hvor det er dokumenteret, at der var blevet tilbudt støtteperson.

En støtteperson er et tilbud til forældre til anbragte børn eller unge, som det står forældrene frit for at acceptere eller afslå. Kommunerne oplever, at forældrene ikke altid ønsker en støtteperson, selvom kommunen minder dem om, at de har ret til en flere gange i løbet af anbringelsen. Kommunerne kan ikke altid forklare, hvorfor forældrene ikke ønsker at tage imod støttepersonen. Et afslag på et tilbud om støtteperson kræver dog heller ikke, at forældrene begrundet det. Det er nok, at forældrene afslår.

Forældre oplever, at de ikke får tilbudt en støtteperson

Ifølge flere forældre har de ikke fået tilbudt en støtteperson af kommunen. Det betyder, at de ikke har haft mulighed for at acceptere tilbuddet, hvilket er en forudsætning for, at støttepersonen kan bevilges. Flere forældre oplever desuden, at de har måtte kæmpe for at få støtteperson, efter at de fandt ud af, at muligheden eksisterede.

"Da vi fik [barnet] anbragt, så var det jo ikke kommunen, der nævnte over for os, at vi havde krav på § 54 (...) Så det var igen de her fra [en udbyder af støtte], der gjorde os opmærksomme på, at det havde vi altså krav på." (Forælder)

Flere forældre fortæller, at de er blevet opmærksomme på muligheden for at få en støtteperson ad andre veje, og at det først var, da de selv bad kommunen om at få en støtteperson, at de fik bevilget en støtteperson.

Manglende tydelighed i kommunernes præsentation af formål med støtteperson

Flere forældre fremhæver i interviewene, at det ikke altid står klart for dem i tiden omkring anbringelsen, hvad en støtteperson kan bidrage med. Det betyder ofte, at forældre vil have en tendens til at afvise at få en støtteperson. Manglende viden blandt forældre om, hvad støttepersonens rolle og funktion er, har dermed en stor betydning for, om forældre får en støtteperson. Nedenstående citat fra en forælder til et anbragt barn, er et eksempel på den grundlæggende mistro til kommunen og manglende tydeliggørelse af formålet med en støttepersonen, der var skyld i, at den pågældende forælder ikke ønskede en støtteperson i første omgang:

"[Om forælderen kunne se formålet med støttepersonen] Overhovedet ikke! [...] Jeg gider ikke at have en, der skal sidde og rapportere til kommunen hjemme hos mig. Jeg tænkte, at hun var sådan en, der næsten gik med hvide handsker på min reol og ringede til kommunen. Da jeg fik det

[mulighed for støtteperson] at vide, var det min opfattelse, at det var en, der skulle gå og tjekke op på, om jeg overhovedet var i stand til at have mine børn hjemme på weekend og sådan noget. Jeg ved ikke, hvorfor jeg havde fået den opfattelse i mit hoved.” (Forælder)

Samme forælder er derfor meget skeptisk, da hun senere får bevilget en støtteperson. Forløbet ender dog med at blive meget anderledes, end hun havde frygtet på forhånd, da de gradvist opbygger en tillidsrelation, som forælderen aldrig har haft med kommunen.

Manglende forældreaccept af støtteperson på grund af uro og usikkerhed i tiden omkring anbringelsen

Flere kommuner forklarer, at en af årsagerne til, at forældrene ikke tager imod tilbuddet om en støtteperson, kan være, at der i tiden omkring selve anbringelsen af barnet hersker megen uro og usikkerhed. Dette kan, ifølge kommunerne, betyde, at forældrene hverken har lyst eller overskud til at skulle forholde sig til, om de ønsker en støtteperson eller ej.

”[Forældrenes ønske om støtteperson] kan jo også variere i forløbet. Man kan sige ”nej” til at starte med, fordi der kan man være ramt på alle mulige måder af, at ens barn skal anbringes. Men når man måske så er landet lidt i, at det var måske i virkeligheden en meget god idé, så kommer der i hvert fald også tidspunkter, hvor folk siger: ”Det vil jeg måske gerne alligevel.” Så er der også andre, som siger ”ja tak” til at starte med, men så siger: ”Det giver ikke mening for mig det her samarbejde, eller samarbejdet er skidt, og vi skifter støtteperson.” Så det er jo også, hvor forældrene lige er.” (Sagsbehandler)

Samtidig giver alle de interviewede kommuner udtryk for, at en dygtig støtteperson kan have en positiv indvirkning på samarbejdet mellem kommune og forældre. Med deres viden om effekten af en dygtig støtteperson in mente, bliver det derfor ofte en vigtig rolle for sagsbehandlerne at insistere på, at forældrene får en støtteperson, hvis de tænker, at en støtteperson kan gøre en forskel i den konkrete sag. En kommune beskriver, hvor vigtig vedholdenhed fra kommunens side er i disse situationer, hvis man skal overtale forældrene til at tage imod en støtteperson:

”Jeg plejer egentlig lidt at sammenligne det med at blive tilbudt en krisepsykolog, når du står i en krise. Der er det ikke alle, der kan forstå hvorfor. Så for mig er det i hvert fald vigtigt, at de får tilbuddet, og hvis de så siger nej, så vender jeg så tilbage efter en måned eller to og siger: ”Hvor er vi henne nu?” Og nogle gange efter 14 dage alt efter, hvor traumatisk det har været.” (Sagsbehandler)

”Man kan sige nej til at starte med, fordi der kan man være ramt på alle mulige måder”

**VEDHOLDENHED
FRA KOMMUNENS
SIDE ER VIGTIG**

Forældreoplevelse af at støttepersonen ikke kan bidrage til hjemgivelse af barnet

Forældrenes vurdering af om støttepersonen kan bidrage til hjemgivelse af barnet/den unge kan have betydning for, hvorvidt forældrene accepterer tilbuddet om støtteperson. En kommune beskriver, hvordan det kan være svært at få forældrene til at tage imod tilbuddet om en støtteperson, hvis forældrene ikke kan se, at formålet med støttepersonen direkte understøtter deres eget mål om at få barnet/den unge hjemgivet. Det vigtigste for mange forældre til børn/unge, der er anbragt uden samtykke, er at få barnet hjem. Hvis et tilbud om støtte ikke direkte understøtter dette, har de svært ved at se formålet.

"Der kan være nogle [forældre], der siger, at de ikke vil have støtte efter § 54. Det vil de ikke, fordi at de [støttepersonerne] ikke kan hjælpe dem med at få deres børn hjem. Ja, det kan de jo i og for sig ikke. De kan hjælpe [forældrene] med samarbejdet, og det kan i sidste ende føre til mange gode ting. I de tvangsmæssige anbringelser er det [at få barnet hjemgivet], forældrenes primært fokus – det er det, de fokuserer på." (Sagsbehandler)

Samme sagsbehandler mener desuden, at fordi § 54, stk. 2-støtten er meget baseret på indsatser med løbende opfølgning, status og beskrivelser, så er disse mere attraktive for forældrene end tilbuddet om støtteperson, da de dokumenterer en udvikling hos forældrene, der kan hjælpe dem med at få barnet hjem. Tilbuddet om støtteperson, som opleves mere som en generel støtte end et decideret redskab til få barnet hjem, bliver derved et sekundært fokus for forældrene.

Hvis støttepersonens rolle bliver varetaget i andet regi

Det er ikke alle sagsbehandlere i interviewkommunerne, der arbejder lige vedholdende med at overtale forældrene til at sige "ja tak" til en støtteperson, hvis forældrene ikke selv er indstillede på det. Dette skyldes, at de oplever, at støttepersonens rolle og funktion kan blive varetaget i andet regi, og der derfor ikke er behov for at bevilge en støtteperson. Det kan for eksempel være i samarbejdet mellem forældre og pædagoger på barnets anbringelsessted. Kommunerne oplever, at disse relationer kan blive tætte og tillidsfulde og kan give forældrene den vejledning, som de har behov for.

"Jeg tror, at forældrene bliver hjulpet, men om det decideret er en § 54-støtteperson, der gør det, eller om det er rådgiverne, primære personer på institutionen eller plejemoren... Det vil sige, at de får støtten, de får det bare fra nogle andre kanaler. Vi har en sag, hvor der er en dreng anbragt på institution, hvor moren siger: "Jeg har et fantastisk samarbejde med den primære pædagog. Der tænker jeg faktisk at lovgivningens intention i en eller anden grad er opfyldt, men det

er ikke decideret en § 54-støtteperson, vi har købt.” (Sagsbehandler)

Der bevilges ikke altid støtteperson fra anbringelsens start

I sagscreeningen bliver det belyst, hvor lang tid efter anbringelsen forældrene bevilges en støtteperson. I 20 sager har forældrene fået bevilget en støtteperson, og tabel 3.2 viser fordelingen af, hvor lang tid efter anbringelsen denne bevilling fandt sted. I 8 ud af 20 sager er forældrene bevilget en støtteperson ved anbringelsens start. I flere af sagerne er støttepersonerne bevilget i løbet af anbringelsen, og her ses det, at i 3 ud af de 20 sager sker bevillingen over et år efter anbringelsens start.

TABEL 3.2 HVOR LANG TID EFTER BARNETS ANBRINGELSE BEVILGES FORÆLDRENE EN § 54 STK. 1 STØTTEPERSON

	Antal	Procent
Ved anbringelsens start	8	40 %
2 – 4 måneder efter anbringelsen	4	20 %
5 – 8 måneder efter anbringelsen	3	15 %
9 -12 måneder efter anbringelsen	2	10 %
Over et år efter anbringelsen	3	15 %
I alt	20	100 %

Kilde: Ankestyrelsens screening af 52 anbringelsessager, 2020

Som det ses af tabel 3.2, er det under halvdelen af sagerne, hvor der er bevilget en støtteperson ved anbringelsens start. Det kan enten skyldes, at forældrene ikke har fået tilbudt en støtteperson, eller at forældrene ikke har ønsket en støtteperson. Dette kan der, som ovenfor beskrevet, være forskellige årsager til. En senere bevilling kan også være et udtryk for, at der i nogle kommuner løbende arbejdes med at få forældrene til at acceptere at få en støtteperson ud fra tilgangen ”hellere sent end aldrig”⁴.

KOMMUNERS OG FORÆLDRES ERFARINGER MED BRUG AF STØTTEPERSON

I dette afsnit beskriver vi kommuners og forældres erfaringer med brug af støtteperson under en anbringelse.

⁴ Hvis støtten er en støtteperson, skal denne tilbydes ved anbringelsens påbegyndelse og herefter løbende. Det bør fremgå af en journal, at den er blevet tilbudt, samt hvad forældrene har svaret på tilbuddet.

MANGEL PÅ STØTTEPERSONER

Kommuner og forældres erfaringer med valg af støtteperson

Kommunerne skal udarbejde en liste over kvalificerede støttepersoner, som forældrene kan vælge ud fra. En kommune beskriver, hvordan listen over støttepersoner ikke er særlig stor, og at det er de samme personer, der benyttes igen og igen.

"[Om hvor stor en pulje af støttepersoner sagsbehandlerne har til rådighed] "Ikke stor nok. Det kan tælles på én hånd. Og i og med, at det også er et bijob, så er det begrænset, hvor mange [sager] de kan have. Jeg synes tit, at vi er ude og sende en email til hinanden: "Er der nogen, der har fået nye kontakter, eller? For nu har jeg lige prøvet de her 5-10 stykker, jeg har på listen, og de er optaget." Eller også at ringe til en nabokommune." (Sagsbehandler)

Samme sagsbehandlere kommer videre ind på, hvorfor det kan være svært at rekruttere støttepersoner:

"Det kunne jeg godt have et bud på. Aflønningen. Den er for lav. Vi har fast sats på, hvad vi vil give, og den ligger noget lavere, end hvis man... For at sige det pænt - meget lavere. Nogle af dem, vi har, de vil jo have 300-400 kr. i timen. Vi giver måske, er det 179 kr. i timen?" (Sagsbehandler)

Udfordringen med at skaffe støttepersoner går også igen i en anden kommune, der oplever, at forældrene ofte selv har fundet forslag til støttepersoner, men at de som regel må give afslag på grund af økonomi og i stedet benytte kommunens egne støttepersoner.

Selvom kommunerne giver udtryk for, at de er åbne for, hvis forældrene selv har fundet en støtteperson, oplever nogle forældre barrierer, når de henvender sig til deres kommune.

Flere forældre fortæller, at de har oplevet at få tilbudt en støtteperson, som de ikke har ønsket. En forælder beskriver, hvordan hun oplevede at få tildelt en støtteperson fra et kommunalt tilbud, som hun også havde haft en lang forhistorie med inden anbringelsen, og hvor forholdet var rigtig dårligt.

"De [kommunen] mente, at jeg kunne bruge [tilbud] i starten, og det ville jeg ikke. Jeg kunne ikke samarbejde med [tilbud]. Det kunne jeg simpelthen ikke. Der har jeg rigtig mange dårlige erfaringer fra. Så der var det vigtigt for mig at få en helt anden, som der ikke var en lang forhistorie med." (Forælder)

Forældre oplever, at støttepersonen altid er tilgængelig

I interviewene med forældrene bliver der givet udtryk for, at de vurderer at have støtteperson mellem 5-10 timer om måneden. Enkelte forældre har været nede på færre timer, men fik senere

**FORÆLDRENES
BEHOV FOR
STØTTEPERSON
KAN VÆRE
SVINGENDE**

bevilget en opnormering. Et fællestræk for de fleste af de interviewede forældre er, at de oplever, at de benytter deres støtteperson mere, end der er bevilget timer til.

Forældrene oplever en meget høj tilgængelighed fra deres støtteperson, som de altid kan ringe til, når det passer dem. Det betyder meget for forældrene, at de kan få fat på deres støtteperson, og det er ikke altid forudsigeligt, hvornår behovet er der. En forælder, der gør hyppig brug af sin støtteperson, oplever eksempelvis, at det er nemt at få fat på støttepersonen. Forælderen er ofte den, som ringer til støttepersonen ved behov, men støttepersonen følger op på eget initiativ, hvis ikke forælderen får taget kontakt.

En anden forælder beskriver, hvordan behovet svinger i takt med, at man gennemgår gode og dårlige perioder. I den sammenhæng betyder det meget at kunne træffe støttepersonen telefonisk, uden at der nødvendigvis er aftalt et møde i forvejen.

"[Om hvor meget støttepersonen benyttes] Jeg har aldrig oplevet, at jeg har ringet til hende, og hun så har sagt: "Ved du hvad, jeg har faktisk kun fire timer om måneden, så nu gider jeg ikke at snakke mere med dig." (..) Jeg er helt sikker på, at hun bruger mere tid på mig, end hun er visiteret til eller får løn for." (Forælder)

Kompetent støtteperson kan være til stor gavn

Alle de interviewede kommuner giver udtryk for, at en god støtteperson kan være til stor gavn i en sag. Både for forældrene, men i særdeleshed også for sagsbehandleren. En sagsbehandler fortæller her:

"Hvis det er den type forælder [ressourcesvage forældre], så er jeg nærmest grædefærdig, hvis de ikke vil have en § 54-støtte, fordi 54-støtten har en så væsentlig funktion i forhold til at få en snak om, hvad der foregik på mødet. Der er det rigtig praktisk at have en god § 54 til lige at sige - nu skal du høre. Jeg forstod det sådan her. Det var det, de mente." (Sagsbehandler)

Sagsbehandleren beskriver videre, hvordan det i den forbindelse er vigtigt, at støttepersonen har det faglige med sig, så støttepersonen formår at formidle og tale med forældrene om de udfordringer, der kan opstå efter møder med kommunen.

Støttepersonen varetager en bred vifte af roller

Støttepersonen kommer automatisk tæt ind på livet af sårbare forældre, der har fået deres barn anbragt. Alle forældre er forskellige og har forskellige udfordringer, som støttepersonen skal

forsøge at bidrage til at løse. Som nævnt i kapitel 2, er støttepersonens opgave lovmæssigt afgrænset til at medvirke til, at forældrene accepterer anbringelsen, at forældreskabet under anbringelsen forbedres, og at kontakten mellem forældre og barn/ung styrkes. Selvom dette i sig selv er en bredt defineret opgave, har sagsgennemgangen og interview afdækket, at støttepersonens roller i praksis om muligt strækker sig over et endnu bredere spektrum.

Af sagsgennemgangen fremgår det, at støttepersonernes arbejdsopgaver blandt andet består af:

- at hjælpe forældrene med, at deres barn kommer i bedre trivsel, når barnet er sammen med forældrene
- at tale med forældrene om de ting der er svære ved at have et barn anbragt, for eksempel de følelser og tanker forældrene kan have omkring anbringelsen
- at deltage i møder med for eksempel plejefamilier, kommunale sagsbehandlere, klasselærere og familieplejekonsulenter
- at støtte forældrene før, under og efter møder
- at hjælpe forældrene med at forstå breve og papirer fra kommunen

Der er således mange veje til at understøtte og opnå formålet med støttepersoner til forældre. Støttepersonens roller og ansvar strækker sig fra den meget håndgribelige hjælp med at forstå papirer fra kommunen, til at deltage som forældrenes støtte til møder med sagsbehandlerne og til svære samtaler med forældrene om udfordringerne ved at have et barn anbragt. Nedenstående citat viser, hvordan en sagsbehandler oplever, at der er kommuneforskel på, hvilke roller og hvilket ansvar, der lægges over på støttepersonen. Sagsbehandleren beskriver, en oplevelse af, hvordan støttepersonen i andre kommuner både bliver benyttet til formålet, men også som den fulde støtte til forældre efter § 54. Støttepersonen, i disse unavngivne kommuner, skal med andre ord dække over alle de roller, som det forventes, at en støtteperson skal kunne varetage, samt den mere specifikke støtte, som kan ydes gennem § 54, stk. 2.

"[Jeg ved], at der er flere andre kommuner, der bruger dem [støtteperson], som § 54, stk. 2, altså hvor de faktisk udgør den fulde støtte til forældrene under anbringelsen. Hvor vi i [kommune] siger, at det er den her uvildige person, der skal hjælpe med samarbejdet og snakke med forældrene om alle de her ting, som de måske skal lade være med at sige i forvaltningen. Jeg [har] i hvert fald oplevet, at nogle kommuner siger: 'Jamen, så får I bare de her fire timer til støtte, og så er det § 54-støtte.'" (Sagsbehandler)

Forældredefinerede roller for støtteperson

At støttepersonen pålægges en stor og meget bred palet af opgaver og ansvar, som citatet herover antyder, går også igen i forældrenes beskrivelse af deres brug af støtteperson. I dette afsnit beskrives forskellige opfattelser af støttepersonens primære rolle.

Et forældrepar, der frivilligt har fået deres teenagebarn med autisme anbragt, beskriver, hvordan at støttepersonen, ved siden af de mere håndgribelige støttepersonsopgaver, har haft en de facto familierapeutisk rolle for dem:

”Hvis vi ikke havde haft den her støtteperson at snakke med, så var det væltet fuldstændigt for os”

”De første to år var det sindssygt vigtigt, at vi havde den der § 54 – det har det jo været hele tiden. Men vi har sgu tit kigget på hinanden og sagt: Hvis vi ikke havde haft den her støtteperson at snakke med, så var det væltet fuldstændigt for os. Så var vi måske blevet skilt eller et eller andet, og det var ikke det, vi ville, men vi var bare så mentalt knækkede, så der var bare ikke mere tilbage at give af nogen steder. Det [støttepersonen] har altså været med til at holde sammen på det.” (Forælder)

I den anden ende af spektret findes den mere praktiske, processuelle støtte i forældrenes møde med forvaltningen, hvor støttepersonen hjælper med at facilitere og mediere dialogen mellem forvaltning og forælder.

”[Om den allerstørste fordel ved at have en støtteperson] Det [er det] der med, at man kan sætte sig ned, efter der har været et møde, og at man kan sidde og diskutere det. Fordi nogle gange opfatter jeg det på en helt anden måde eller har måske ikke lige fået det hele med, fordi det kan gå lidt stærkt til sådan nogle møder. Så er det rart ligesom at kunne sige sådan, sådan og sådan, eller hvad synes du om det, eller nu har vi noget, vi kan gå efter. Jeg tror, at det er det største plus ved at have sådan én [støtteperson].” (Forælder)

Der er også forældre, der lægger stor vægt på, at støttepersonen fungerer i en slags advokatrolle, og tager ordet på vegne af forælderen, når der afholdes møder med kommunen:

”[Om støttepersonens rolle] Jamen, det er at sige eller spørge om det, som jeg ikke selv tør spørge om. Fordi jeg ikke har lyst til at ødelægge et godt samarbejde, og så stiller jeg nogle spørgsmål, som hun kan få lov til at stille. Der er bare nogle gange nogle paragraffer, som jeg er lidt i tvivl om, hvor der er nogle spørgsmål, som jeg ikke helt tør stille, som jeg får [støttepersonen] til at stille. Jeg føler, at sagsbehandleren i kommunen lytter til de spørgsmål, som [støttepersonen] stiller, og jeg får svar på dem.” (Forælder)

I flere af forældreinterviewene bliver der også givet udtryk for, at støttepersonen varetager roller af mere aktivistisk karakter. Det kommer eksempelvis til udtryk, når støttepersonen aktivt hjælper forældrene med at "kæmpe" og klage over kommunens sagsbehandling.

Støtte til forældre efter § 54, stk. 2

KAPITLET'S OVERORDNEDE POINTER

- Støtte efter § 54, stk. 2, bygger ifølge de interviewede kommunerne på en konkret vurdering af forældres behov for støtte. Derfor er det ikke alle forældre til et anbragt barn/ung, der bevilges støtte. Sagsscreeningen viser, at der er i 38 ud af 52 sager er dokumenteret bevilget støtte efter § 54, stk. 2.
- Det fremgår af både sagsscreeningen og spørgeskemaundersøgelsen, at den mest udbredte støtte efter § 54, stk. 2, er familiebehandling efter § 52, stk. 3, nr. 3.
- Flere forældre oplever, at de ikke bliver tilbudt støtte under deres barns anbringelse, men at de selv skal tage initiativ til støtte. Derudover udtrykker flere forældre, at de har haft behov for mere støtte, end kommunen kunne tilbyde. Her nævnes forældrekurser, psykologhjælp eller støttegrupper.
- Sagsscreeningen viser, at støtten, i den største andel af sagerne, bevilges for at afhjælpe en utilstrækkelig omsorg for barnet. Hvis forældre skal bevilges støtte efter § 54, stk. 2, skal støtten derfor ifølge interview med kommuner og sagsscreening både være til gavn for forældrene og børnene.
- Kommunerne fortæller, at der er forskellige hensyn, som de vægter i deres vurdering af forældres behov for støtte. De mest fremtrædende hensyn er:
 - at støtten taler ind i barnets behov
 - om der er udviklingspotentiale af forældreevnen
 - om forældrene har et misbrug eller psykisk sygdom
 - hvordan forældrene reagerer på barnets anbringelse
 - hvilken støtte forældrene har modtaget inden anbringelsen.
- Overordnet set, har både forældre og kommuner gode erfaringer med støtte efter § 54, stk. 2. Særligt familiebehandling bliver fremhævet som noget, der er til stor gavn for forældre med et anbragt barn/ung.

- Flere kommuner oplever, at samarbejdet med andre sektorer og forvaltninger er væsentligt for at kunne iværksætte en effektiv støtte til forældre efter § 54, stk. 2.

BRUG AF STØTTE TIL FORÆLDRE EFTER § 54, STK. 2, I ANBRINGELSESSAGER

I dette afsnit belyser vi, i hvilket omfang forældre til anbragte børn og unge bevilges støtte efter § 54, stk. 2. Derudover beskriver vi, hvilke typer af støtte forældre tilbydes efter § 54, stk. 2.

Der bliver bevilget flere forskellige former for støtte til forældre

Screening af sager viser, at der i 38 ud af 52 sager, er bevilget støtte til forældre efter § 54, stk. 2. Det er en større andel, end forældre der er blevet bevilget en støtteperson. Der er bevilget en støtteperson i 20 af sagerne af de sager, der indgår i sagscreeningen. Forældrene kan både bevilges en støtteperson og støtte efter § 54, stk. 2, og det fremgår af screeningen af sager, at der samlet set er bevilget enten en støtteperson eller støtte efter § 54, stk. 2 - eller begge dele - i 44 af sagerne. Det vil sige, at det i 8 ud af de 52 sager ikke fremgår, at der er bevilget støtteperson eller § 54, stk. 2, støtte. Se tabel 4.3.

TABEL 4.3 OVERSIGT OVER ANTAL SAGER HVOR DER ER BEVILGET STØTTE EFTER § 54, STK. 1, ELLER STK. 2

Antal sager hvor der er bevilget støtte efter § 54, stk. 2	Antal sager hvor der er bevilget støtteperson efter § 54, stk. 1	Antal sager hvor der er bevilget en støtteperson og/eller støtte efter § 54, stk. 2	Antal sager hvor der hverken er bevilget støtte efter § 54, stk. 1 eller stk. 2
38	20	44	8

Note: I skemaet er der medregnet de sager, hvor det har kunne ses, at der er bevilget støtte. Det udelukker ikke, at der kan være flere sager, hvor der har været bevilget støtteperson eller støtte efter § 54, stk. 2, men hvor det ikke fremgår af sagens akter.

Kilde: Ankestyrelsens screening af 52 anbringelsessager, 2020

Spørgeskemaundersøgelsen belyser hvor mange forældremyndighedsindehavere, der var bevilget forskellige støtteforanstaltninger efter § 54, stk. 2, pr. 31. december 2019. 68 kommuner ud af 78 kommuner, der har besvaret spørgeskemaet, har enten angivet eller givet et skøn på, i hvor mange sager forældremyndighedsindehaveren var bevilget støtte pr. 31. december 2019.

TABEL 4.4 ANTAL SAGER, HVOR FORÆLDREMYNDIGHEDSINDEHAVEREN TIL ET ANBRAGT BØRN ELLER UNG VAR BEVILGET STØTTE PR. 31. DECEMBER 2019

Støtteforanstaltning	Antal sager, hvor forælderen var bevilget støtte
Støtte efter § 52, stk. 3	1.607
Støtte efter andre bestemmelser i serviceloven (eksempelvis § 52 a eller misbrugsbehandling)	900
Støtte efter anden lovgivning (eksempelvis arbejdsmarkedsindsats eller misbrugsbehandling i sundhedsloven)	142

Note: Tabellen bygger på besvarelser fra 68 kommuner, der har svaret, at de kan angive eller give et skøn på antal forældre, der pr. 31. december 2019 havde bevilget en støtteforanstaltning efter § 54, stk. 2. Ti kommuner har ikke besvaret spørgsmålet.

Kilde: Spørgeskemabesvarelser fra 78 kommuner, 2020

Af tabel 4.4 fremgår det, at forældremyndighedsindehaveren i størstedelen af anbringelsessagerne i 2019 var bevilget støtte efter § 52, stk. 3⁵.

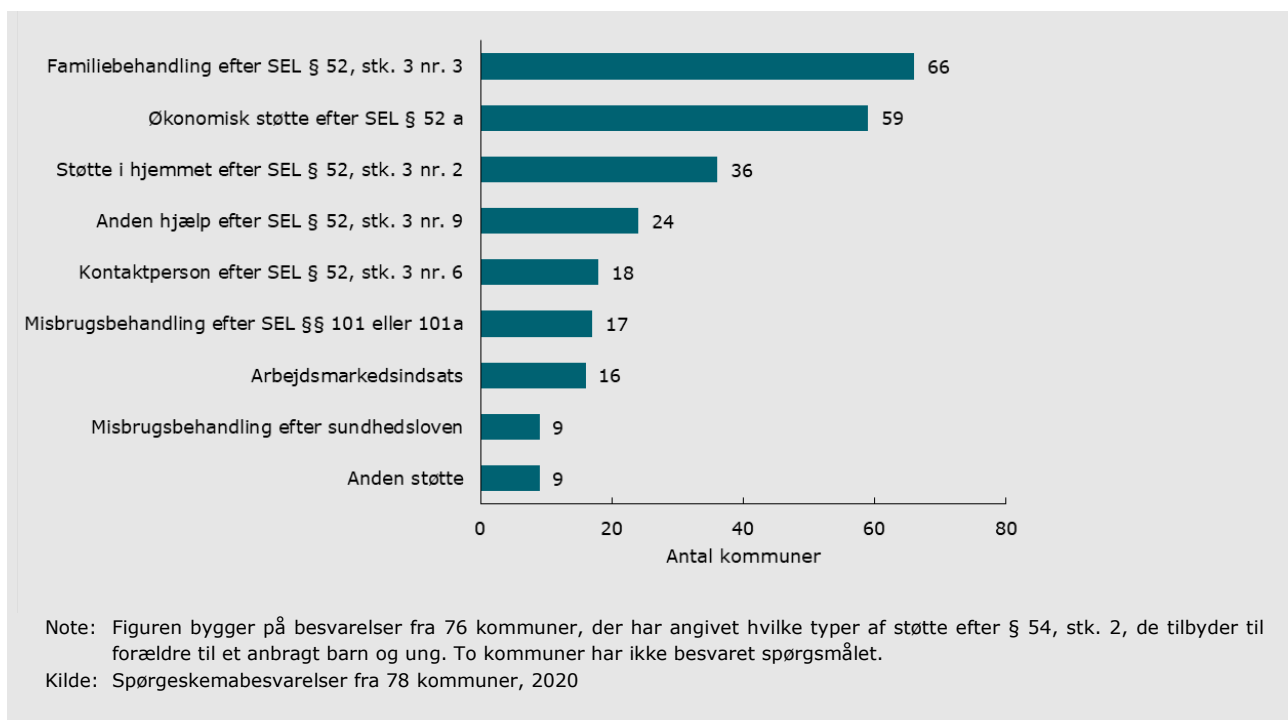
76 ud af de 78 kommuner, der har besvaret spørgeskemaet, har svaret på, hvilke former for støtte, de tilbyder forældrene. Som det ses af figur 4.1, er den hyppigst tilbudte støtte til forældre familiebehandling efter § 52, stk. 3, nr. 3. Her har 66 ud af de 76 kommuner angivet, at de tilbyder familiebehandling til forældre med anbragte børn eller unge.

I kategorien "andet" svarer flere kommuner, at de giver støttet samvær efter servicelovens § 71, stk. 2⁶. En kommune svarer, at der også i nogle sager iværksættes konfliktmæglingsforløb mellem plejefamilie og biologiske forældre. En anden kommune svarer, at en del af forældrene til anbragte børn og unge modtager bostøtte efter § 85 i deres kommune.

⁵ Det kan eksempelvis være støtte i hjemmet efter § 52, stk. 3, nr. 2, familiebehandling efter § 52, stk. 3, nr. 3, kontaktperson efter § 52, stk. 3, nr. 6, eller anden hjælp efter § 52, stk. 3, nr. 9.

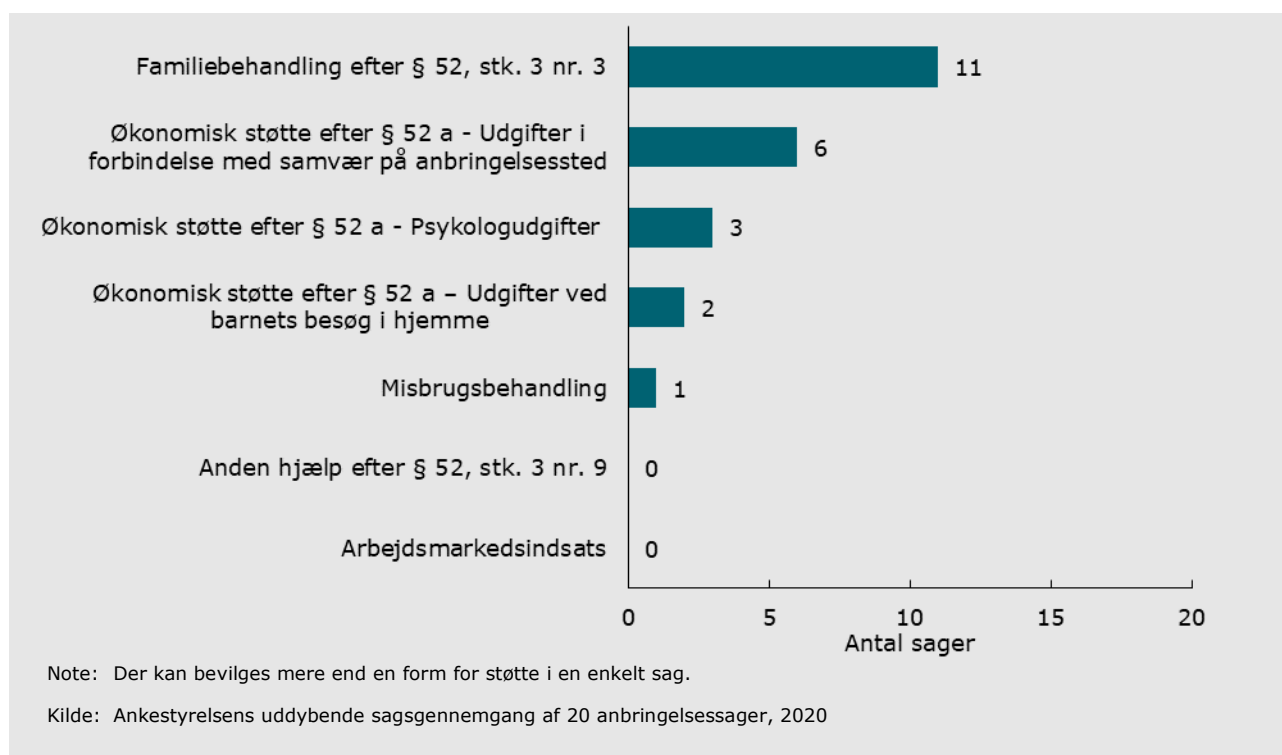
⁶ Støttet samvær er formelt set ikke støtte til forældre efter § 54 i serviceloven.

FIGUR 4.1 HVILKE TYPER AF STØTTE EFTER § 54, STK. 2, TILBYDER KOMMUNER TIL FORÆLDRE TIL ANBRAGTE BØRN OG UNGE?

I sagsgennemgangen kan vi endvidere se, hvad den økonomiske støtte er givet til. Her ses det, at der oftest giver økonomisk støtte til udgifter i forbindelse med samvær på et anbringelsessted. Se figur 4.2.

FIGUR 4.2 HVILKEN STØTTE BEVILGES FORÆLDRE TIL ANBRAGTE BØRN OG UNGE

Flere forældre oplever, at de ikke bliver tilbudt støtte

Flere af de interviewede forældre giver udtryk for, at de ikke har fået tilbudt støtte under deres barns anbringelse. En forælder fortæller, at han ikke har fået noget støtte og i den forbindelse blev bedt om at betale det selv.

“Vi har jo søgt alt det, vi kunne søge omkring støtte, men hver gang har vi fået at vide, at der ikke er nogen støtte at få. Der har ikke været noget. Hvis vi skulle søge om noget som helst, så skulle vi betale for det hele selv.” (Forælder)

Et andet forældrepar fortæller, at de oplevede, at der ikke var så meget hjælp at hente, da de oplevede at blive betragtet som en ressourcestærk familie.

“Når man bliver betragtet som en ressourcestærk familie, har vi fundet ud af, [at] man i høj grad [bliver] overladt til sig selv, fordi kommunen, føler vi, prioriterer deres økonomi til de familier, der ikke er særlig ressourcestærke, og det blev vi sgu meget hårdt slidt ned af. Det var virkelig hårdt at skulle have anbragt vores datter – både for os, men selvfølgelig også for vores datter.” (Forælder)

Mange af de interviewede forældre beskriver, hvordan den støtte, de er blevet tilbudt, er noget, de selv har skullet bede om og derefter kæmpe for igennem længere tid. En forælder

beskriver, at de har efterspurgt alt, hvad de overhovedet har kunnet få af støtte, men at det først var lang tid inde i anbringelsen, at de fik støtte.

Der er andre forældre, der tilsvarende beskriver, at de først får bevilget støtte lang tid efter anbringelsens påbegyndelse. En forælder fortæller, at hende og hendes mand gerne ville have noget parterapi, men at der gik 2 ½ år før, de fik det bevilget.

Hvilken støtte ønsker forældrene?

Af interviewene fremgår det, at det kan være svært for forældrene at beskrive helt konkret, hvilken form for støtte, de ønsker sig. En forælder fortæller, at hun bare gerne vil have støtte til at blive en god mor.

”Ja, jeg ville ønske, at de havde støttet mig i at være en bedre mor. Det er svært at stå som førstegangsmor uden at vide, hvad jeg skal arbejde med.” (Forælder)

Hvis forældre, som beskrevet ovenover, ikke oplever at få tilbudt støtte, ved forældrene nødvendigvis heller ikke, hvilke former for støtte, der er mulige og eksisterer. Flere forældre fortæller, at det er svært for dem at bede om støtte, fordi de ikke ved, hvilke former for støtte, der eksisterer.

Der er forældre, der har konkrete forslag til ønsket støtte. To af forældrene efterspørger, at de kunne have fået nogle forældrekurser, der kunne have hjulpet dem til at få en bedre forståelse af deres børn. I den forbindelse beskriver en af forældrene, at det var støttepersonen, der foreslog støtte i hjemmet og forældrekurser.

Foruden forældrekurser, giver flere forældre udtryk for, at de særligt i starten af anbringelsen kunne have haft behov for støtte i form af psykologhjælp eller støttegrupper. En forælder beskriver, at hun kunne have ønsket sig en støttegruppe, hvor forældre til anbragte børn kunne mødes og udveksle erfaringer.

”Jeg ved, at min datter har været i en gruppe for ensomme unge i [by], så hvis man kunne lave en gruppe til forældre til anbragte børn i [by]. Det kunne være fedt. Jeg ville i hvert fald gerne have taget imod det.” (Forælder)

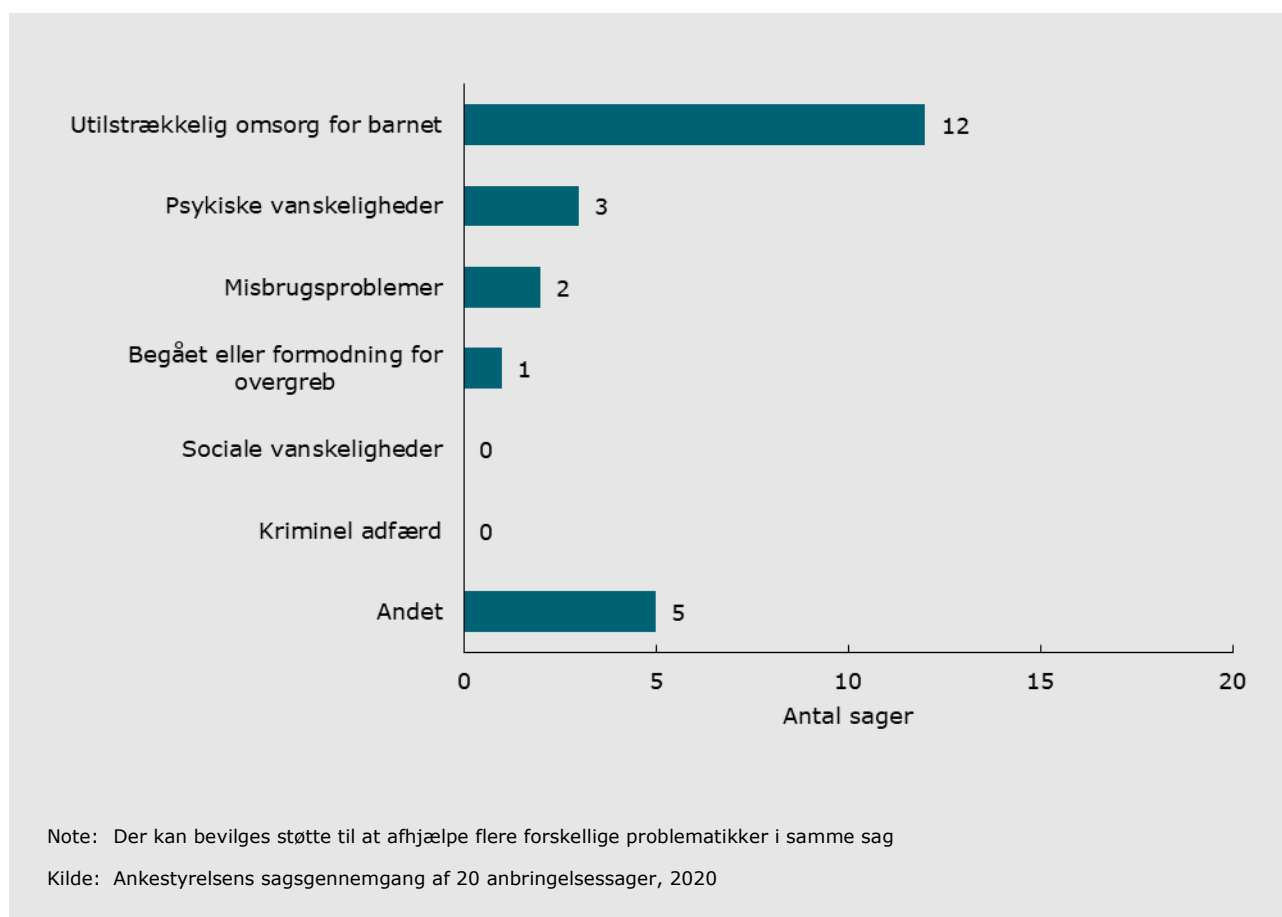
BEVILLING AF STØTTE

Undersøgelsen viser, at der er forskellige faktorer, der kan være afgørende for, om der bliver bevilget støtte, og hvilken type støtte, der i givet fald tilbydes forældre. Vi vil i det nedenstående afsnit beskrive de faktorer.

Der bliver ofte bevilget forældre støtte, hvis støtten har en afsmittende effekt på barnet

Af den uddybende sagsgennemgang fremgår det, hvilke problematikker støtten til forældre skal afhjælpe, og dermed hvad formålet med støtten er.

FIGUR 4.3 HVILKE PROBLEMATIKKER SKAL STØTTEN AFHJÆLPE?

I 12 ud af de 20 sager, skal støtten være med til at afhjælpe en utilstrækkelig omsorg for barnet. I kategorien "andet" ses det, at støtten også kan gives med henblik på at hjælpe forældre med at tage det rette forældreansvar. Det kan være hjælp til at sætte krav og grænser eller til at lære at forstå og forholde sig til barnets behov. I kategorien "andet" fremgår det også, at støtten gives med henblik på at forbedre samspillet i familien og afhjælpe dysfunktionelle situationer i hjemmet. I to sager fra kategorien "andet" er der bevilget psykologhjælp til forældrene, der skal hjælpe til bearbejdningen af anbringelsen. Den største andel af sagerne, bevilges for at afhjælpe en utilstrækkelig omsorg for barnet, hvilket understøttes af interviewene med kommunerne. Overordnet set viser undersøgelsen, at det som bliver afgørende for, om forældrene bevilges støtte, og hvilken støtte de bevilges, først og fremmest om det er til gavn for det anbragte barn.

FORÆLDRES BEHOV FOR STØTTE BYGGER PÅ EN KONKRET VURDERING

Kommunerne vægter forskellige hensyn i deres vurdering af behovet for støtte

Vores screening af 52 anbringelsessager viser, at det i 28 ud af de 52 sager, er dokumenteret i sagen, at der er foretaget en vurdering af forældrenes behov for støtte. Ud fra screeningen kan vi ikke konkludere, at der i de 24 resterende sager ikke er foretaget en vurdering, men blot at vurderingen ikke er dokumenteret i sagen. Kommunerne kan således have foretaget en vurdering, men ikke noteret dette i sagen⁷.

Af interviewene med kommunerne fremgår det, at forældre, i forbindelse med en anbringelse, altid bliver tilbudt en støtteperson efter § 54. Anderledes er det med støtte efter § 54, stk. 2, hvor kommunerne fortæller, at det bygger på en konkret vurdering.

”Det, der ligesom ikke er standard, er den støtte, der kommer ud over det [støtteperson]. Det er altid en konkret vurdering ud fra de forældre, vi har med at gøre, for der er jo også nogle forældre, hvor vi må konstatere, at det ikke er lige nu [at støtten skal sættes i gang]. Det er ikke konstruktivt på en eller anden måde.” (Sagsbehandler)

Flere sagsbehandlere fortæller, at det er en konkret vurdering fra sag til sag, om der gives støtte efter § 54, stk. 2. Ifølge kommuneinterviewene er der i den forbindelse nogle forskellige hensyn, der vægtes i en sådan vurdering. Vi vil nedenfor skitsere hvilke hensyn, kommunerne fortæller, at de vægter i deres vurdering af behov for støtte.

Støtten skal tale ind i barnets behov

Flere sagsbehandlere påpeger, at det, der oftest er afgørende for, om der bevilges forældre støtte, er, om støtten har en afsmittende effekt på barnet. Hvis forældrene har nogle egne udfordringer, som ikke er relateret til barnet, skal dette løses i et andet regi.

”I princippet har vi ikke noget [støtteforanstaltninger] inde fra vores [afdeling], som ikke har en eller anden relation til barnet. Så henviser vi jo ud til de tilbud, der er i kommunen eller andre steder, fordi at alle vores paragraffer jo bliver hængt op på barnet.” (Sagsbehandler)

Flere sagsbehandlere giver udtryk for, at de skal tale en potentiel forældre støtte ind i barnets behov for at få støtten bevilget af kommunens visitationsudvalg.

FORÆLDRESTØTTE SKAL HAVE EN AFSMITTENDE EFFEKT PÅ BARNET

⁷ Der er bevilget støtte efter § 54, stk. 2, i 38 sager, men der er kun dokumenteret en vurdering af behov for støtte i 28 sager.

"[Hvad der kan være afgørende for, om der bliver bevilget støtte efter § 54, stk. 2] At det taler ind i barnets behov i forhold til tilknytning. Og at der ligger en tilknytningsundersøgelse, der peger på, at det er vigtigt, at mor får nogle redskaber til at møde barnet." (Sagsbehandler)

Ifølge flere sagsbehandlere er det nødvendigt, at der udarbejdes tilknytnings- eller forældrekompetenceundersøgelser, så sagsbehandlerne kan arbejde ud fra disse anbefalinger.

Udviklingspotentiale af forældreevnen

Flere af de interviewede kommuner nævner, at udviklingspotentiale af forældreevne, er et hensyn, der vægtes i vurderingen af behovet for støtte til forældre. Hvis kommunerne vurderer, at der er potentiale for, at forældrene kan udvikle deres forældreevne, vil de ofte bevillige støtte.

"Og så er der nogle, hvor vi tænker, at der er potentiale i den her forælder"

"Og så er der nogle, hvor vi tænker, at der er potentiale i den her forælder. Hun er måske bare meget ung, eller hun har været igennem noget, der har været rigtig hårdt, og hun skal på rette vej. Men der kan vi se, at hun godt kan med noget støtte, og så giver det jo mening at give dem [støtte]" (Sagsbehandler)

Når kommunerne vurderer, om der er udviklingspotentiale, kan en vurdering af, om forældrene har en forståelse for egne udfordringer også indgå. Ifølge en sagsbehandler, er en manglende forståelse for egne udviklingsbehov en udfordring, når kommunen skal finde den rette støtte efter § 54, stk. 2:

"Hvis man ikke er enig med kommunen i, at der er nogle problemstillinger, så er det rigtig, rigtig svært at finde en støtteform, hvor man rent faktisk kan hjælpe dem på vej. Hele forståelsen skal være der, før man kan finde noget støtte." (Sagsbehandler)

I en af interviewkommunerne peger sagsbehandlerne på, at muligheden for, at forældrene på sigt kan få barnet hjemgivet, også har betydning for, om der bliver bevilget støtte. Hvis kommunen vurderer, at der ikke er et udviklingspotentiale, eller en hjemgivelse på vej, bliver der ikke altid tilbudt støtte.

FAMILIEBEHANDLING KAN BRUGES TIL AT OPKVALIFICERE FORÆLDRE- KOMPETENCER

Familiebehandling er en støtteforanstaltning, der eksempelvis bevilges med henblik på at opkvalificere forældrenes forældrekompetencer. En kommune lægger her vægt på, at det kun er, hvis der er en hjemgivelse i sigte, at familiebehandling bevilges.

**MISBRUG SKAL
OFTES BEHAND-
LES I ANDET REGI
FØR DER TILBY-
DES § 54 STØTTE**

"Der er ikke en bred palet af tilbud. Paletten hedder § 54-støtteperson og støttet samvær - og så nogle gange familiebehandling. Familiebehandling er dog kun ved mulig hjemgivelse." (Sagsbehandler)

Hvor kommunen i ovenstående citat kun bevilger familiebehandling, hvis der er mulighed for hjemgivelse, fortæller andre kommuner, at der kan være flere faktorer, der bliver afgørende for, om forældre bevilges familiebehandling, da formålet med familiebehandling spænder bredt. Foruden at opkvalificere forældrenes forældrekompetencer kan formålet med familiebehandling for eksempel være at støtte forældre i nogle praktiske gøremål.

Misbrug eller psykiske problemstillinger

Kommuneinterviewene viser, at forældrenes problemstillinger også har betydning for vurderingen af behovet for støtte. Hvis forældrene har misbrugsproblemer eller psykiske lidelser, fortæller flere kommuner, at disse problemer typisk skal behandles i et andet regi, før kommunen tilbyder støtte efter § 54, stk. 2.

"Der kan også være forældre, der har et misbrug, hvor vi siger: "Du skal igennem noget misbrugsbehandling, inden du kan tage imod en eller anden form for familiebehandling, som involverer dit barn". Så skal det håndteres i et andet regi, før du er klar til at gøre noget andet. Eller psykisk syge, hvor man tænker: "Du skal passe på dig selv og din diagnose. Du har et forløb i psykiatrien, og det skal du koncentrere dig om, inden vi kan involvere nogen som helst form for familiebehandling, eller noget hvor dit barn er involveret". Så der kan være forskellige step i, at der er nogle voksne, der skal have løst deres problemer, inden vi kan begynde at arbejde med dem i relation til deres barn." (Sagsbehandler)

Samme kommune fortæller dog også, at de kan vurdere, at der er behov for støtte efter § 54, stk. 2, på trods af forældrenes misbrug eller psykiske vanskeligheder, hvis det taler ind i barnets behov.

**PSYKOLOGHJÆLP
TILBYDES, HVIS
DET DIREKTE ER
TIL GAVN FOR
BARNET**

Et eksempel kan være psykologhjælp, der oftest kun bevilges til at hjælpe forældre med at bearbejde det at få anbragt et barn, eller hvis kommunen vurderer, at det direkte kan gavne barnet:

"Så først vil vi måske sige, at der skal nogle psykologsamtaler til her, fordi mor har en historik med alt muligt ballade i sin fortid. Så vil vi sige, at hun skal gå til egen læge og få en henvisning til at snakke med en psykolog. Men man kan også sige, at vi også kan tale ind i, at der så direkte er en afsmitende effekt på barnet, så vi kan gå ind og bevilge de psykologsamtaler." (Sagsbehandler)

ANBRINGELSEN KAN SKABE NYE BEHOV HOS FOR- ÆLDRENE

Hvordan forældrene reagerer på anbringelse

Flere af interviewkommunerne tager også hensyn til, hvordan forældrene reagerer på anbringelsen, når de vurderer behovet for støtte.

En kommune lægger for eksempel vægt på, at anbringelsen i sig selv kan skabe nye behov, og det kan i nogle tilfælde være svært at vurdere behovet for støtte før anbringelsen. En anden kommune fortæller, at selve anbringelsen for nogle forældre er første skridt på vejen mod at modtage støtte:

"Vi har jo forældre, hvor en del af anbringelsesgrundlaget er, at de er i massivt underskud af energi til noget som helst, inklusiv at tage ordentlig vare på deres barn. Så det der med, at tage barnet væk fra den kontekst, er i sig selv med til at kunne skabe noget ro. Der følger så nogle andre ting med, at det er meget smertefuldt. Men det i sig selv kan give noget ro, og kan netop åbne op for, at vi kan sætte ind med en indsats, som ikke var muligt, da barnet var derhjemme."
(Sagsbehandler)

I anbringelser uden samtykke skal der ifølge en af interviewkommunerne ofte bruges ekstra tid på at tale anbringelsen igennem og forklare forældrene, hvorfor barnet er blevet anbragt. Om anbringelsen er med eller uden samtykke er derfor også noget, der tages højde for, når kommunen skal vurdere mængden af og behovet for støtte til forældrene.

Hvilken støtte forældrene har modtaget inden anbringelsen?

Vurderingen af behov for støtte til forældre vil ofte tage højde for, hvilke former for støtte familien har modtaget inden anbringelsen, og om denne støtte skal fortsætte.

En kommune fortæller i den forbindelse, at det kan give mening at fortsætte den støtte, der er bevilget inden anbringelsen:

"Jeg har en sag nu sammen med en kollega, hvor vi har anbragt nogle af børnene, og der har været massiv støtte i den familie forud for anbringelsen. Der giver det rigtig god mening at tage en bid af den støtte og fortsætte den også i forhold til selve anbringelsen, fordi de her familier kan heller ikke rumme fire forskellige aktører inde i familien. Det bliver simpelthen for omfattende for dem." (Sagsbehandler)

KOMMUNER OG FORÆLDRES ERFARINGER MED FORÆLDRESTØTTE UD OVER STØTTEPERSON

Dette afsnit vil uddybe, hvad interviewkommunerne og forældrene har af erfaringer med forskellige typer af støtte. Vi beskriver kun de typer af støtte efter § 54, stk. 2, som de interviewede kommuner og forældre har erfaring med.

Familiebehandling

I tråd med sagscreeningen, -gennemgangen og spørgeskemaundersøgelsen fortæller interviewkommunerne, at de ofte tilbyder familiebehandling efter § 52, stk. 3, nr. 3, til forældrene med anbragte børn og unge. Interviewene med kommuner og forældre viser, at familiebehandling kan være til stor gavn for forældre, når de har et barn eller en ung anbragt. En kommune fortæller, at familiebehandling kombineret med støttet samvær kan have en særlig positiv indvirkning:

”Det er jo mest støttet samvær, vi har på vores anbringelsessager. Der hvor jeg har haft hjemgivet, der kørte jeg et forløb sideløbende med familiebehandling på igennem lang tid. Men stadig var det delt op i, at støtten var tilstede under samværet, men så var der behandling bagefter. Så tog de udgangspunkt i konkrete eksempler for samværet og så arbejdede med dem med forældrene. Det gav pote, for det barn blev hjemgivet.” (Sagsbehandler)

FAMILIE- BEHANDLING KAN HJÆLPE TIL BEDRE TILKNYTNING

Et forældrepar til et anbragt barn fortæller ligeledes, at de havde stor gavn af familiebehandling. Familiebehandlingen havde en positiv indvirkning for forældrene, både i forhold til deres tilknytning til deres barn, men også i forhold til at bearbejde den vrede, der var forbundet med anbringelsen. Samme forælder svarer her på, om de fik noget ud af støtten:

”Ja, for pokker. Det er ligesom det, der har gjort, at vi er nået dertil, hvor vi er i dag. Og vi synes, at det virkelig [har] bittet noget for os som forældre, og [navn på anbragt barn] er også blevet mere tilknyttet til os. Al min vrede og mine aggressioner over alt det her med [navn på anbragt barn]. Det har virkelig også gjort, at jeg ikke bare kører derudad og siger - Ja, det er også for dårligt, og nu skal I høre.” (Forælder)

Af interviewet med samme forældrepar fremgår det, at det er vigtigt, at der ikke er for mange familiebehandlere, og at det er klart for forældrene, hvad de skal arbejde med. Forældreparret oplevede at have for mange familiebehandlere tilknyttet, der rådgav forældrene i forskellige retninger, hvilket forvirrede forældrene mere end det gavnede.

Psykologhjælp

I 3 af de 20 sager i sagsgennemgangen, hvor det ses, at der er bevilget støtte efter § 54, stk. 2, er der bevilget psykologhjælp. Flere af de interviewede kommuner fortæller, at de anvender psykologhjælp til forældre med anbragte børn/unge. I en af de interviewede kommuner har man et internt behandlerteam, hvis opgave det er at tage sig af akutte traumatiske situationer for borgerne. Kommunen beskriver, hvordan en akut anbringelse af et barn kan være en traumatisk oplevelse for både børn og forældre, og hvordan det interne behandlerteam tilbyder forældrene krisesamtaler som opfølgning på den akutte anbringelse. I det interne akutte behandlerteam i kommunen sidder der en blanding af flere forskellige fagligheder – heriblandt psykologer – men kommunen benytter dog stadig eksterne krisepsykologer fra tid til anden ved akutte anbringelsessager.

Flere forældre fortæller, at de har fået psykologhjælp under deres børns anbringelse. Det kan for eksempel være en krisepsykolog til at bearbejde traumat omkring anbringelsen eller for at bearbejde traumer fra tidligere i livet.

Hvorvidt forældrene føler, at denne støtte har været en hjælp, varierer dog. Flere forældre føler ikke, at de kan kende sig selv i psykologernes vurderinger, og at det i højere grad belastede deres sag i kommunen. Andre forældre oplever at have positive erfaringer med at modtage psykologhjælp.

Misbrugsbehandling som parallel eller forudgående indsats?

Hos nogle forældre kan der være et misbrug af den ene eller anden art, som kræver behandling. Som det fremgår af spørgeskemabesvarelserne, er misbrugsbehandling et af de midler, som kommunerne benytter til forældrestøtte. I interviewene er der dog en vis uenighed omkring, hvornår man skal sætte ind med misbrugsbehandlingen. Det er grundlæggende et spørgsmål om, hvorvidt (succesfuld) misbrugsbehandling er præmissen for det videre arbejde med forældrene, eller om misbrugsbehandling kan køre sideløbende med andre forældrestøtteindsatser, som for eksempel praktisk-pædagogisk støtte til forældrene. En sagsbehandler mener, at misbrugsbehandling sagtens kan foregå parallelt med andre indsatser, mens en anden sagsbehandler i samme kommune ikke ville sætte ind med andre indsatser før, at et eventuelt misbrug var blevet lagt på hylden.

Støttet samvær som de facto forældrestøtte

I kommunernes spørgeskemabesvarelser ses det, at flere kommuner angiver støttet samvær som en selvstændig støtte til forældre under deres barn eller unges anbringelse. Formelt set træffes der afgørelse om støttet samvær efter § 71, stk. 2, i serviceloven, og dette er derfor ikke en del af den støtte, der tilbydes efter § 54, stk. 2. I interviewene med sagsbehandlerne i kommunerne er det tydeligt, at støttet samvær bliver betragtet

**MISBRUGSBE-
HANDLING KAN
FOREGÅ PARAL-
LELT MED ANDRE
INDSATSER**

som en form for forældre støtte, når vi taler om støtte efter § 54.

En af de kommuner, der i interviewet giver udtryk for at arbejde meget med støttet samvær, er også en kommune, hvor anbringelserne er præget af at være meget langvarige. Sagsbehandlerne i den pågældende kommune oplever kun meget sjældent sager, hvor et barn kan hjemgives til forældrene, og dette betyder noget for deres vurdering af støttet samvær som et værktøj til forældre støtte. I den pågældende kommune er det støttede samvær det væsentligste redskab til at arbejde med forældrenes forældrekompetencer. Med en bagvedliggende forståelse af at barnet som oftest er anbragt, til det fylder 18 år, så er kommunens incitament til at iværksætte en lang række indsatser for at forbedre forældreevnen ikke nødvendigvis særligt stort.

FORÆLDRE OPLEVER IKKE ALTID STØTTET SAMVÆR SOM EN STØTTE

En stor andel af de interviewede forældre fortæller, at de har haft støttet samvær under deres barns anbringelse, men interviewene peger på, at forældrene ikke altid oplever støttet samvær som en reel støtte. I stedet oplever forældrene, at de bliver overvåget eller kontrolleret af kommunen. Flere forældre fortæller dog, at hvis det støttede samvær er tilrettelagt ordentligt, kan det være en reel støtte for dem. Ifølge forældrene, består et godt støttet samvær af en samværskonsulent, der observerer og efter samværet fortæller, hvad forældrene gjorde godt, hvad der kunne blive bedre, og hvad der kunne gøres i fremtiden, hvis lignende situationer opstår.

Tværasektorielt samarbejde er essentielt

Flere kommuner giver udtryk for, at samarbejdet med andre sektorer og forvaltninger er meget væsentligt for at kunne yde en effektiv støtte til forældrene. Sagsbehandlerne, der sidder i en familieafdeling, har eksempelvis ikke misbrugsbehandling, psykiatrisk behandling eller beskæftigelsesindsatser som en del af deres værktøjskasse. De er begrænset til at kunne henvise forældrene til de relevante steder uden for deres egen forvaltning. En kommune beskriver, hvordan snitfladen mellem hvad der er støtte til forælderen i kraft af rollen som forælder, og hvad der er voksenstøtte til forælderen (uafhængigt af forældrerollen), ikke altid er tydelig. Pejlemærket for tildeling af forældre støtte for kommunens sagsbehandlere i disse situationer er, at forældrens udfordringer, som tidligere nævnt, skal have en direkte afsmittende effekt på barnet/den unge:

”Vi kan stå med en mor, der måske er misbruger eller psykisk syg, og så er der nogle i voksenregi, der skal håndtere det. Men vi kan også se i hjemmet, hvis barnet skal hjem igen, så er der måske noget praktisk-pædagogisk-støtte, altså hele hjemmet sejler. Så tingene går hånd i hånd, og det skal så

”Så tingene går hånd i hånd, og det skal så flettes sammen med den støtte mor og far får i voksenregi”

flettes sammen med den støtte mor og far får i voksenregi. Og derfor holder vi jo et utal af netværksmøder, fordi det er sindssygt vigtigt, at vi arbejder på kryds og tværs.” (Sagsbehandler)

Sammenholdt med sagsbehandlerne oplever at forældrene ofte har brug for en eller flere af ovenstående indsatser fra andre steder i det offentlige system, så bliver det vigtigt for en effektiv forældre støtte, at der er en god tværsektoriel koordinering mellem psykiatrien, jobcenter og misbrugscenter.

Sagsbehandlerne i en kommune oplever meget direkte at indsatser fra andre sektorer kan have stor positiv indvirkning på arbejdet med forældrene efter en anbringelse. En beskæftigelsesindsats kan bidrage med fornyet energi og overskud hos forældrene.

”Man [kan] på en misforståethed fritage den voksne fra et arbejde, fordi man tænker: ”Uh, der er noget familiebehandling, der skal passes.” Det kan være vigtigt, men det kan også være vigtigt for os, at de kommer ud og beskæftiger sig med et eller andet, som gør noget for deres identitet, og man får nogle succesoplevelser med, at man faktisk kan noget. Så det er det der med, at få talt sammen om, hvad der giver mening i lige præcis den her sag.” (Sagsbehandler)

Forældrehandleplan

KAPITLET'S OVERORDNEDE POINTER

- Undersøgelsen viser, at der ikke altid udarbejdes en forældrehandleplan. Sagsscreeningen viser, at der i 14 ud af de 44 sager, hvor der er bevilget støtte, er udarbejdet en særskilt handleplan for forældremyndighedsindehaveren.
- Af interview med kommunerne fremgår det, at selvom de arbejder mod altid at udarbejde en forældrehandleplan, hvis forældrene bevilges støtte efter § 54, stk. 2, bliver den ikke altid udarbejdet.
- Årsagerne til, at der ikke udarbejdes en forældrehandleplan, er ifølge de interviewede kommuner og forældre:
 - at det for kommunerne er svært at opsætte en konkret handleplan, hvis forældrene udelukkende bevilges støtteperson
 - at forældrene ikke vurderes til at have et udviklingspotentiale
 - at alt forældrenes fokus ligger på barnet, og at de derfor ikke har overskud til at få lavet en forældrehandleplan, når kommunen tilbyder det
 - at målene for forældrestøtten bliver indskrevet i barnets handleplan.
- Både kommuner og forældre giver udtryk for, at forældrehandleplaner kan være et godt styringsredskab til at følge forældres udvikling. Og hvis målene i forældrehandleplanen er konkrete og forældrene inddrages i udarbejdelsen, er det nemmere for forældrene at arbejde ud fra forældrehandleplanen.
- Alle interviewkommunerne fortæller, at de følger op på forældrehandleplanen, men flere forældre oplever, at der ikke er blevet fulgt op. I den forbindelse fremgår det af den analytiske sagsgennemgang, at der i 8 ud af de 20 sager er foretaget en formel opfølgning på forældrestøtten.

I 14 UD AF 44 SAGER ER DER UDARBEJDET EN FORÆLDREHANDLEPLAN

UDARBEJDELSE AF FORÆLDREHANDLEPLAN

I dette afsnit beskriver vi, i hvor høj grad der bliver udarbejdet forældrehandleplaner, og mulige årsager til at der ikke udarbejdet en særskilt handleplan for forældre. Forældrehandleplanen skal være et redskab til kommunerne og forældrene, så de har styr på, hvilke mål, der er sat for forældrene, og forældrenes udvikling med henblik på hjemgivelse af barnet.

Af sagscreeningen fremgår det, at der i 44 ud af 52 sager er bevilget en støtteperson og/eller støtte efter § 54, stk. 2. I 14 ud af de 44 sager, hvor der er bevilget støttet, er der udarbejdet en sådan særskilt handleplan for forældremyndighedsindehaver efter § 54, stk. 2. I 30 sager er der ikke dokumenteret en forældrehandleplan, selvom forældrene har modtaget støtte.

Flere kommuner beskriver også, at de som hovedregel udarbejder en forældrehandleplan, men at der kan være sager, hvor det ikke forekommer. En anden kommune beskriver i den sammenhæng, at de udarbejder forældrehandleplaner i cirka halvdelen af sagerne, og at de gerne vil blive bedre til at gøre det oftere.

Flere kommuner fortæller, at selvom de arbejder mod, at der altid skal udarbejdes forældrehandleplaner, er det ikke altid, at det sker. Forældreinterviewene tegner et lignende billede. Mange af de interviewede forældre oplever, at de ikke har fået udarbejdet en forældrehandleplan på trods af, at de har efterspurgt en både direkte fra sagsbehandlerne i kommunen og gennem advokater. En forælder svarer i nedenstående citat på, om kommunen har tilbudt hende en forældrehandleplan:

”Overhovedet ikke! Det er virkelig noget af det, der burde være brugbart ift. at skulle kunne få sine børn hjem. Jeg ser det også fordi, at der er mange andre, jeg kender, der har fået anbragt børn. Det er ikke [forældrehandleplanen], der står på deres top 3. Det kommer på et eller andet tidspunkt. Vores blev dog heller aldrig færdiggjort.” (Forælder)

Flere mulige årsager til en manglende forældrehandleplan

Sagsbehandlerne i interviewkommunerne har beskrevet nogle mulige årsager til, at der ikke bliver udarbejdet en særskilt forældrehandleplan. Der er både årsager, der er knyttet til henholdsvis kommunernes vurdering af forældrene og forældrenes ønske om en handleplan samt årsager af mere praktisk karakter.

MANGLENDE UD- VIKLINGSPOTEN- TIALE

En mulig årsag er, ifølge en sagsbehandler, at det kan være udfordrende at udarbejde en forældrehandleplan, hvis der udelukkende bevilges støtteperson.

Nogle kommuner beskriver, at der er praksis for, at de ikke altid udarbejder en særskilt handleplan for forældrene, hvis der ikke er udviklingspotentiale hos forældrene, og der ikke er udsigt til en hjemgivelse.

"Vi ved jo godt, at vi skal arbejde på børnene. Vi har jo også nogle sager, hvor vi ved, at det er barndommen ud, så går vi jo ikke ud og laver en særskilt forældrehandleplan, fordi vi kan jo ikke udvikle forældrene." (Sagsbehandler)

To adspurgte kommuner beskriver en meget pragmatisk årsag til, at det er udfordrende at udarbejde en forældrehandleplan. Deres fagsystem DUBU, som også er det mest udbredte system blandt kommunerne, har ikke en skabelon til forældrehandleplaner, så der bliver ikke lagt op til, at den skal udarbejdes. Sagsbehandlerne skal selv finde en blanket et andet sted, hvis der skal udarbejdes en.

"Så må vi så også vende den om og sige, at vi har et IT-system, der ikke har en forældrehandleplan. Der skal vi ind og være opfindsomme og finde en blanket et eller andet sted." (Sagsbehandler)

ALT FOKUS ER PÅ BARNET VED AN- BRINGELSEN

Årsagen til at der ikke udarbejdes en forældrehandleplan skal ikke kun findes hos kommunerne. Et forældrepar fremhæver i relation til, hvorfor de ikke fik udarbejdet en forældrehandleplan, at de ikke kunne rumme en forældrehandleplan lige ved anbringelsen, da alt fokus lå på barnet.

"Jeg tænker, at dengang [barnet] blev anbragt, der var vi så pressede mentalt, så jeg er ikke sikker på, at vi havde kunnet holde til at snakke handleplaner for os selv. Vi har egentlig ikke tænkt, at det handlede så meget om os, og hvornår vi havde brug for det ene og det andet, vi har været meget fokuserede på [barnet]." (Forælder)

MÅL FOR FORÆLRESTØTTEN BESKRIVES I BARNETS HANDLEPLAN

En yderligere årsag er, at målene for forældrestøtten beskrives i barnets handleplan. Flere kommuner giver udtryk for, at det kan være problematisk, hvis forældrenes problemer og mål står beskrevet i barnets handleplan, da blandt andet plejefamilier har adgang til barnets handleplan. En sagsbehandler uddyber, at de altid udarbejder en særskilt forældrehandleplan, hvis der er udsigt til, at barnet skal hjem. Det er, som sagsbehandleren formulerer det, ikke alt plejeforældrene skal vide. I den forbin-

FORÆLDRENE PROBLEMATIKKER KAN DRUKNE I BARNETS HANDLEPLAN

delse er der dog i handleplanen mulighed for, at sagsbehandlerne kan begrænse adgangen for eksempelvis plejeforældrene, så de ikke kan se, hvad der står af information om forældrene.

En anden problematik ved at målne for forældre støtten fremgår af barnets handleplan, og ikke i en særskilt handleplan for forældrene, er, at forældrenes problematikker derved let drukner i barnets handleplan.

"Jeg synes tit, så har man meget fokus på, hvordan det går med barnet og sådan noget. Nogle gange oplever vi, at når man ikke mestrer forældreskabet og kommer til at konflikte med plejefamilien, eller kommer til at sætte børnene i et dilemma, så er det jo sorg og afmagt, som fylder så meget. Og der tænker jeg nogle gange, at det godt kan komme til at drukne i et barns handleplan, eller i hvert fald ikke er noget, barnet behøver at have noget med at gøre." (Sagsbehandler)

ERFARINGER MED FORÆLDREHANDLEPLANEN

Blandt kommunerne og forældrene er der både gode og dårlige erfaringer med forældrehandleplanerne, og der er også forskellige opfattelser af, hvordan opfølgning og ændring af planerne fungerer.

Forældrehandleplanen kan være et godt styringsredskab

En kommune beskriver, hvordan en forældrehandleplan er et godt styringsværktøj til at følge udviklingen hos forældrene, så kommunen konkret kan se, om de har rykket sig. Hvis forældrehandleplanen skal være et godt styringsredskab er det dog vigtigt, at der opsættes klare mål.

Blandt de interviewede kommuner er der forskellige tilgange til at opsætte mål i en forældrehandleplan. Der er også stor forskel på, hvor konkrete de forskellige mål formuleres, og med hvilket formål de benyttes.

I en kommune udarbejder sagsbehandlerne eksempelvis målene ud fra forældrekompetenceundersøgelsen og finder inspiration fra andre sager, der minder om.

"Jeg bruger erfaring fra andre sager. Så kan jeg copy-paste fra andre. Det kan godt være, at det ikke er udfordringer, men jeg bliver nødt til at måle det på dem, for at se om det er en udfordring eller ikke, og så kan vi slette den eller redigere den." (Sagsbehandler)

Flere kommuner fremhæver, at de får inspiration fra tidligere udarbejdede undersøgelser for eksempel forældrekompetenceundersøgelser eller tilknytningsundersøgelser. En kommune påpeger yderligere, hvordan det er vigtigt, at forældrene bliver en

FORSKELLIGE TILGANGE TIL AT OPSÆTTE MÅL

del af processen og dermed får indblik i, hvilke mål der er, og hvordan der skal arbejdes med dem fremadrettet. En anden kommune understreger dog, at der trods et samarbejde med forældrene er nogle mål, der ikke kan diskuteres som for eksempel misbrugsbehandling.

Kommunernes overvejelser omkring konkretisering af mål

Kommunerne har delte meninger og overvejelser omkring, hvor konkrete målene skal være i forældrehandleplanerne. Det bliver tydeligt hos en kommune:

”Jeg tænker, at det er en fordel, at de er konkrete, fordi så synes jeg også, at forældrene forstår dem bedre. Ulempen kan være at efter et halvt år, når vi følger op på handleplanen, så siger de, nu er vi i mål, nu kan vi godt få barnet hjem. Så vi bliver også nødt til at have nogle større overordnede mål, som ikke er så målbare, men som vi kan pille noget ud af.” (Sagsbehandler)

I forlængelse heraf beskriver en anden kommune, hvordan målene ikke kan blive for konkrete, da de blot kan indsætte flere mål i forhold til det næste, der skal arbejdes med.

”Jeg tror ikke rigtig, at et mål kan blive for konkret i virkeligheden. Det er mere, at det bliver sådan nogle overordnede floskler, man ikke kan måle på. Vi øver os rigtig meget i at lave konkrete mål her, så man netop kan sige tjek eller ikke tjek, og hvad er så det næste, vi skal arbejde med. Så jeg tror absolut ikke på, at det kan blive for konkret.” (Sagsbehandler)

I disse to tilfælde hos kommunerne, kommer det meget an på, hvordan forældrene forstår målene i handleplanen. Er der nogle klare punkter, der skal opfyldes for at få hjemgivet deres børn, eller kan der indsættes og udformes flere mål løbende, så det at opfylde alle mål ikke nødvendigvis er ensbetydende med, at forældrene kan få deres barn hjemgivet. Det har en kommune også nogle tanker omkring i forhold til, at det skal være tydeligt, hvad formålet med handleplanen er:

”Formålene med forældrehandleplanerne skal være tydelige - handler det om at blive gode samværsforældre, eller handler det om, at man arbejder på en hjemgivelse. Fordi hvis det overordnede mål ikke er tydeligt, så bliver det også svært at lave nogle [underliggende] mål. (Sagsbehandler)

Der er en kommune, der fortæller, hvordan det ikke kun er vigtigt for forældrene med konkrete mål, men at det også kan være en fordel for samarbejdet mellem kommunens myndigheds- og

”Jeg tror ikke rigtig, at et mål kan blive for konkret i virkeligheden”

KONKRETE MÅL GØR SAMARBEJDET MED UDFØRER LETTERE

udførerdel, at målene er konkrete. Myndighedsdelen står for sagsbehandlingen og bevillingen, mens udførerdelene står for at levere den bevilligede støtte til forældrene.

Hvis målene er mere konkrete, har kommunens myndigheds- og udførerdel nogle tydelige fælles mål, der gør, at der er overensstemmelse mellem de forskellige dele af de indsatser, der skal hjælpe forældrene. Dog er der også en kommune, der pointerer, at det kan være svært at lave konkrete mål.

"Man kan jo have et overordnet mål, som man sigter efter, og så kan der være delmål, der skal opfyldes for at nå hen til det der overordnede mål. Men jeg synes, at det er enormt svært at lave noget, der er meget konkret, uden at det bliver sådan... Det kan hurtigt gå hen og blive lidt mere fluffy: "De skal øve sig i at være følelsesmæssigt tilgængelige for deres børn." Okay "Hvornår har jeg så opnået det mål?" Så skriver man: "Det er, når barnet føler sig mødt og set af sine forældre." Det er jo enormt bredt, og inde i det kan der jo være 20 mål." (Sagsbehandler)

Forældrenes oplevelser af mål i forældrehandleplanen

Der er delte meninger blandt de interviewede forældre i forhold til, hvordan de oplever målene i handleplanen. En forælder forklarer, hvordan han føler, at kommunen stillede urealistiske krav til, at parret skulle få en tilknytning til deres barn gennem to timers samvær hver tredje uge. Denne samme forælder uddyber, at der hele tiden kommer nye mål i handleplanen.

"Altså hvis der er et mål, der er opfyldt i handleplanen, så laver de bare et nyt mål, som man så skal opfylde i stedet. Der er hele tiden noget nyt, man skal lære i forhold til sagen. Nogle gange arbejder man også videre uden, at det er i handleplanen." (Forælder)

En anden forælder beskriver, hvordan han oplever målene i forældrehandleplanen som rodede, og at kommunen genbruger gamle handleplaner.

"[Forældrehandleplanen] opsætter mål for, hvad vi gerne skulle kunne nå, eller hvad vi skulle kunne, men jeg synes selv, at selve forløbet er meget rodet, fordi diverse sagsbehandlere ikke har lavet den selv, og de har brugt nogle gamle, hvis de mangler punkter osv. osv. Så jeg synes, at lige på det område er det utrolig rodet, og jeg fatter nok ikke en skid af det alligevel. Det føler jeg ikke altid lige giver mening." (Forælder)

UDFORDRINGER VED AT INDDRAGE FORÆLDRE

FORDELE VED AT INDDRAGE FOR- ÆLDRE

Som det eksemplificeres af citatet, kan det være svært for forældrene at forstå forældrehandleplanerne, og derfor giver handleplanen ikke mening for disse forældre. Det er fordelagtigt, ifølge sagsbehandlerne, hvis de bruger tid på at sætte forældrene ordentlig ind i handleplanen, så forældrene også føler, at handleplanerne giver mening for dem og ikke bliver uopnåelige.

Delte meninger om forældreinddragelse i deres handleplaner

I forbindelse med udarbejdelse af forældrehandleplaner og målene i dem, er der forskellige holdninger både blandt kommunerne og forældrene til, hvordan det fungerer med inddragelse af forældrene. Der er en kommune, der beretter, at det kan være vanskeligt at inddrage forældre, hvis de har en helt anden opfattelse af deres kompetencer end kommunen, eller at de ønsker en hjemgivelse, som kommunen ikke ser som værende realistisk.

Selvom der kan være udfordringer i samarbejdet omkring at udarbejde realistiske mål, oplever en anden kommune, at forældrene tit kommer med relevante input.

"De er faktisk gode til at komme med input, og jeg vil sige nogle gange, når jeg har en sag, og typisk når jeg skal holde opstartsmøde med en § 54-støtteperson, så har jeg skrevet i indkaldelsen, at de meget gerne må have punkter med, som de gerne vil have drøftet på mødet. Så er de forberedt på mødet og siger "jamen, der er det og det og det jeg har tænkt over". (Sagsbehandler)

Det beskriver kommunen også fungerer godt i forhold til, at forældrene får ejerskab over forældrehandleplanerne og dermed er mere åbne over for støtten, da de ved konkret, hvad denne skal hjælpe med.

KOMMUNERNES OPFØLGNING PÅ FORÆLDRE-STØTTE

Den analytiske sagsgennemgang viser, at en formel opfølgning på støtten for forældrene fremgår i 8 ud af de 20 gennemgåede sager. Sagsgennemgangen viser dog, at kommunen i 19 ud af de 20 sager er i løbende kontakt med forældrene, hvorigennem de får information om forældrenes problemstillinger. Det tyder på, at kommunen ikke altid laver en formel opfølgning på støtten til forældre, men gennem løbende kontakt til forældrene får viden omkring, hvordan det går med forældrenes problemstillinger og støtten.

OPFØLGNING PÅ FORÆLDRE- HANDLEPLANEN

Sagsbehandlerne i kommunerne fortæller, at de altid følger op på forældrehandleplanen, og dermed den støtte der gives til forældrene. Der er dog forskellige tilgange til, hvor ofte der bliver fulgt op på forældrehandleplanen. Det kan være gennem løbende statusmøder én gang om året eller hvert halve år.

Flere sagsbehandlere peger også på, at opfølgningen kan ske som et led i opfølgningen på barnets handleplan.

"[Hvordan der bliver fulgt op på forældrehandleplanen helt konkret] Hvis det er en anbringelse, så holder vi opfølgning med plejefamilien og de parter, der nu er. Vi indhenter statusrapporter og skoleudtalelser, hvis der er det, og så holder vi det opfølgingsmøde ud fra [barnets] handleplanen. Er der nye mål, så er det det, vi snakker om der. Og samværsplaner, og hvad der ellers er." (Sagsbehandler)

Fra forældrenes perspektiv fremgår det, at flere forældre ikke oplever, at kommunen følger tilstrækkeligt op på støtten eller de mål, der er beskrevet i forældrehandleplanen. En forælder påpeger, at det ikke er nok, at der kun er fokus på at følge regelmæssigt op, men at det også er vigtigt, at der bliver gået i dybden med at følge op på arbejdet med målene. Samme forælder giver udtryk for, at kommunen ikke forholder sig til målene i handleplanen, når der følges op.

OPFØLGNING PÅ § 54-STØTTEPER- SON

Samtidig med at flere sagsbehandlere giver udtryk for, at de altid følger op på forældrehandleplanen, er der flere sagsbehandlere, der fortæller, at de ikke altid følger op på støttepersoner.

I flere kommuner fortæller sagsbehandlerne, at de laver en kontrakt med støttepersonen, der gælder for hele barnets anbringelse. Det varierer dog sagsbehandlerne imellem, om de følger op på, om forældrene anvender støtten. Flere sagsbehandlere fortæller, at de følger regelmæssigt op ved at spørge forældrene, om de bruger støttepersonen. Andre sagsbehandlere fortæller, at de ikke følger op på, om forældrene overhovedet bruger støttepersonen eller til hvilket formål.

Metode

I dette kapitel beskriver vi de metoder, vi har anvendt i undersøgelsen. Det drejer sig om:

- Screening af 52 anbringelsessager og uddybende sags gennemgang af 20 af disse, hvor der er bevilget støtte
- Interview med sagsbehandlere i fire kommuner
- Interviews med otte forældre til anbragte børn og unge, der har erfaring med støtte efter § 54
- Spørgeskema til alle landets kommuner

ANKESTYRELSENS SCREENING OG UDDYBENDE SAGSGENNEMGANG AF ANBRINGELSESSAGER

Undersøgelsen tager udgangspunkt i en gennemgang af 52 anbringelsessager.

Sagsgennemgangen bestod af to led:

1. En indledende screening af 52 anbringelsessager
2. En uddybende sags gennemgang af 20 sager fra screeningen, der indeholder støtte efter § 54

Sagscreeningen og –gennemgangen er foretaget på anbringelsessager indkaldt til Børnesagsbarometeret 2020. Vi henviser til metodeafsnittet i Børnesagsbarometeret 2020 for yderligere beskrivelse af sagsindkaldelsen⁸. Sagerne er derfor ikke sendt ind som § 54-sager – men som anbringelsessager. Derfor er det ikke alle sager, hvor der er støtte til forældrene til det anbragte barn, jf. § 54.

Hvilken viden bidrager den indledende screening af 52 sager med?

For at belyse kommunernes praksis for støtte efter § 54, har vi screenet 52 sager, der handler om anbringelse efter enten § 52, stk. 3 nr. 7 (frivillig anbringelse) eller § 58, stk. 1-3 (tvangsmæssig anbringelse). Der har primært været tale om sager om frivillig anbringelse, da vi ikke gennemgår sager, der har været påklaget til Ankestyrelsen – hvilket en stor andel af tvangsmæssige anbringelser bliver.

⁸ Undersøgelsen kan findes [her](#)

Formålet med screeningen af 52 anbringelsessager var at give en indikation af omfanget af kommunernes brug af § 54 og udvælge sager til uddybende sagsgennemgang, der indeholdt støtte til forældre.

Hvilken viden bidrager den uddybende sagsgennemgang med?

Den uddybende sagsgennemgang omfattede som nævnt 20 sager og gav eksempler på kommunernes praksis. Det er således ikke en repræsentativ undersøgelse af kommunernes praksis. De 20 sager var udvalgt på baggrund af, om der var bevilget støtte efter § 54. Der var i alt bevilget støtte efter § 54 i 38 sager, og der var derfor 18 sager, hvor der var bevilget støtte efter § 54, stk. 2, som ikke blev gennemgået i sagsgennemgangen.

Formålet med den uddybende sagsgennemgang var at afdække følgende:

- Brugen af støtteperson efter § 54, stk. 1
- Kommunernes anvendelse af § 54, stk. 2
- Hvilken type af støtte kommunerne giver efter § 54, stk. 2
- Kommunernes praksis for udarbejdelse af forældrehandlingsplan

INTERVIEW MED KOMMUNALE SAGSBEHANDLERE

For at belyse overvejelser, hensyn og erfaringer med at give støtte efter § 54 har vi gennemført kvalitative interview med sagsbehandlere i fire kommuner.

Hvem har vi interviewet?

I hver kommune har vi talt med 3-4 sagsbehandlere. Det var et krav, at sagsbehandlerne havde erfaring med anbringelsessager og gerne støtte til forældre efter § 54, stk. 2.

Hvad handler interviewene om?

Interviewene er blevet gennemført ude hos de enkelte kommuner som gruppeinterview.

Interviewene har givet viden om følgende:

- Kommunernes erfaringer med at tilbyde støtteperson til forældre til anbragte børn efter § 54, stk. 1
- Kommunernes erfaringer med at tilbyde anden støtte til forældrene efter § 54, stk. 2
- Kommunernes overvejelser omkring vurdering af behov for støtte efter § 54, stk. 2, herunder hvilke hensyn, der vægtes

- I hvilke situationer de giver støtte efter § 54, stk. 2
- Hvilken type af støtte de giver efter § 54, stk. 2

Interviewene gav eksempler på kommunernes praksis og erfaringer på området, men er ikke et repræsentativt billede for alle landets kommuner.

INTERVIEW MED FORÆLDRE TIL ANBRAGTE BØRN OG UNGE

For at belyse forældres oplevelser og erfaringer med støtte efter § 54 har vi gennemført enkeltinterview med otte forældremyndighedsindehavere over telefon.

Vi har rekrutteret forældremyndighedsindehavere gennem interviewkommunerne og Foreningen for Retssikkerhed i Familiers Trivsel (RIFT). Vi har endvidere kontaktet Forældrelandsforeningen (FBU), og givet dem mulighed for at bidrage med at rekruttere forældremyndighedsindehavere, hvilket de ikke havde mulighed for.

Vi har spurgt alle interviewkommunerne, om hjælp til at rekruttere forældre til undersøgelsen, og alle kommunerne indvilligede i at hjælpe. På baggrund af sagsbehandlerne eksisterende kendskab til forældrene med anbragte børn og unge i kommunen, bad vi dem om at kontakte forældre, der havde erfaring med at modtage støtte under et barn eller en ungs anbringelse. Det var endvidere vigtigt at kommunen, på baggrund af deres kendskab, kun kontaktede de forældre, de vurderede kunne håndtere at tale om deres oplevelser ifm. anbringelsen. Sagsbehandlerne fra kommunerne opnåede samtykke (mundtligt eller skriftligt) til at vi måtte kontakte telefonisk.

På samme måde som ved rekruttering af forældre gennem kommuner, bad vi RIFT om at vælge forældre, der havde erfaring med at modtage støtte under deres barns anbringelse. Vi lagde også her vægt på, at det skulle være nogle forældre, der kunne håndtere at tale om deres oplevelser ifm. anbringelsen. Vores kontaktperson opnåede ligeledes samtykke til, at vi måtte kontakte forældrene.

Hvad handler interviewene om?

Interviewene er blevet gennemført som enkeltinterview over telefon.

Interviewene har givet viden om følgende:

- Hvilken type støtte giver kommunerne til anbragte børns forældre
- Om der bliver fulgt op på støtten til forældrene
- Forældres oplevelser og erfaringer med støtte efter § 54.

BEHANDLING AF INTERVIEWS

Alle interviews er blevet optaget, og er derefter blevet transskriberet. Interviewtransskriptionerne har gennemgået en systematisk kodning med afsæt i et kodetræ, der bygger på temaer og spørgsmål fra interviewguiden, samt analysetemaer, der er opstået på tværs af interviewene.

Citater og relevante uddrag af rapporten, hvor vi refererer fra specifikke interview, har været sendt i høring hos de pågældende medarbejdere og forældre.

SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE

For at supplere de ovenstående metoder med en metode, der i højere grad kan bruges til at generalisere på tværs af landets kommuner, har vi sendt et spørgeskema ud til alle landets kommuner.

Spørgeskemaundersøgelsen har givet viden om:

- Hvor mange bevillinger er der i kommunen opdelt på § 54, stk. 1 og stk. 2
- Hvilken type støtte giver kommunerne til anbragte børns forældre

Distribution

Spørgeskemaet blev udsendt per mail i september 2020 med frist i oktober 2020. Forinden testede vi spørgeskemaet i to pilotkommuner både i forhold til indhold, formidling og teknik.

Undersøgelsens svarprocent

Spørgeskemaundersøgelsen har en svarprocent på 82 procent, svarende til at 78 ud af landets 98 kommuner har besvaret spørgeskemaet. Årsagen til, at flere kommuner ikke har besvaret spørgeskemaet, kan skyldes, at vi har spurgt kommunerne om at angive antal bevillinger efter § 54, stk. 2, hvilket ofte bevilges efter andre paragraffer, såsom § 52, stk. 3. Derfor vil en fyldestgørende besvarelse have krævet, at kommunerne lavede en oversigt over alle anbringelsessager og derefter opgjorde, i hvor mange af de sager, der var bevilget støtte til forældrene i forbindelse med anbringelsen. Det kan potentielt set have været ressourcekrævende for kommunerne, hvilket kan være årsag til at flere kommuner ikke har besvaret.